

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra Politologie

Obráz migrace v diskurzu českých parlamentních stran

Bakalářská práce

Autor: Zubalík Adam

Studijní program: 6701R008 Politologie denní studium

Vedoucí práce: Mgr. Vališková

Prohlašuji tímto, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval (pod dohledem vedoucí)
samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 15. 11. 2020

Zubalík Adam

Zadání bakalářské práce

Autor: Adam Zubalík

Studium: F16BP0164

Studijní program: B6701 Politologie

Studijní obor: Politologie

Název bakalářské práce: **Obraz migrace v diskurzu českých parlamentních stran**

Název bakalářské práce AJ:

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Tato práce má za cíl analyzovat vliv anti-imigračních a anti-uprchlických nálad na volební kampaně politických stran v parlamentních volbách České republiky. Důležitost tohoto fenoménu se zvyšuje v souvislosti s intenzifikací migrační krize v Evropě od roku 2015 stejně jako se zvyšuje hladina negativních nálad vůči imigrantům, což dokládají jak nenávistné hoaxy proti migrantům šířící se po internetu, tak také rostoucí popularita politických sil vezoucích se na anti-imigrační či anti-islámské rétorice. Tyto anti-imigrační (anti-islámské) projevy založené na rasismu a xenofobii budou analyzovány pomocí diskurzivní analýzy veřejných projevů, tiskových prohlášení a mediálních vystoupení čelních představitelů vybraných politických stran, a to v časovém horizontu dvou posledních parlamentních voleb v ČR. Za pomoci komparativní metody práce bude zjišťováno, zda migrační krize, jež se v Evropě proměnila v politický problém od roku 2015, proměnila podobu české volební rétoriky ve smyslu pohledu na migrační a azylovou problematiku obecně a islám konkrétně.

EVA LEBEDOVÁ, Voliči, strany a negativní kampaň - Politická komunikace v České republice, 2014, Slon HEYWOOD ANDREW, Politická Teorie, 2005, Eurolex Bohemia KŘEČEK PAVEL, Politická komunikace, 2013, Grada JAN KYSELA, MARIAN KOLEŠ, Zákon o sdružování v politických stranách a politických hnutích -- č. 424/1991 Sb., Komentář, 2017, Wolters Kluwer IVO T. BUDIL, Triumf rasismu - Rasová imaginace a zrození moderní doby, 2015, TRITON FIALA, P., STRMISKA, M. Teorie politických stran, 2009, Barrister & Principal SAMUEL P. HUNTINGTON, Střet civilizací, 1996, Simon & Schuster JOSEF KOUDELKA, Imigrace a liberalismus, 2018, Centrum pro studium demokracie a kultury Masová imigrace Záchrana, nebo zkáza Evropy? -- Publikace č. 23/2015, 2016, Institut Václava Klause FRANTIŠEK SVOBODA, Tři archetypy evropské sociální politiky, 2012, Masarykova Univerzita

Garantující pracoviště: Katedra politologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Barbora Vališková, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 25.1.2018

Zde bych chtěl poděkovat své vedoucí práce Mgr. Barboře Vališkové za ukázkové vedení mé bakalářské práce. Zejména jí děkuji za její ochotu a obrovskou trpělivost.

Anotace

Tato práce má za cíl analyzovat vliv anti-imigračních a anti-uprchlických nálad na volební kampaně politických stran v parlamentních volbách České republiky. Důležitost tohoto fenoménu se zvyšuje v souvislosti s intenzifikací migrační krize v Evropě od roku 2015 stejně, jako se zvyšuje hladina negativních nálad vůči imigrantům, což dokládají jak nenávistné hoaxy proti migrantům šířící se po internetu, tak také rostoucí popularita politických sil vezoucích se na anti-imigrační či anti-islámské rétorice. Tyto anti-imigrační (anti-islámské) projevy založené na rasismu a xenofobii budou analyzovány pomocí diskurzivní analýzy veřejných projevů, tiskových prohlášení a mediálních vystoupení čelních představitelů vybraných politických stran, a to v časovém horizontu dvou posledních parlamentních voleb v ČR. Za pomoci komparativní metody práce bude zjišťovat, zda migrační krize, jež se v Evropě proměnila v politický problém od roku 2015, proměnila podobu české volební rétoriky ve smyslu pohledu na pohledu na migrační a azylovou problematiku obecně a islám konkrétně.

Klíčová slova: uprchlík, migrace, krize, kampaň, diskurz

Annotation

This work aims to analyze the influence of anti-immigration and anti-refugee sentiments on the election campaigns of political parties in the parliamentary elections of the Czech Republic. The importance of this phenomenon is increasing in the context of the intensification of the migration crisis in Europe since 2015, as is the level of negative sentiment towards immigrants, as evidenced by hate hoaxes against migrants spreading online and the growing popularity of anti-immigration or anti-Islamic rhetoric. These anti-immigration (anti-Islamic) speeches based on racism and xenophobia will be analyzed through discursive analysis of public speeches, press releases and media appearances by leading political parties in the last two parliamentary elections in the Czech Republic. With the help of a comparative method of work, he will find out whether the migration crisis, which has turned into a political problem in Europe since 2015, has changed the form of Czech electoral rhetoric in terms of looking at migration and asylum issues in general and Islam in particular.

Key words: refugee, migration, crisis, campaign, discourse

Obsah

Úvod	1
Metodologie	3
Diskurzivní analýza	3
Diskurz	3
Kritická diskurzivní analýza	4
Diskurzivně-historický přístup Ruth Wodakové	4
Diskurzivní strategie	5
Nominace/Jmenování.....	6
Predikace	6
Argumentace	6
Perspektivace, rámování či diskurzivní reprezentace.....	6
Zesilování, zmírňování	6
Topos a falacie.....	7
Falacie.....	8
Sekuritizace	8
Korpus dat	10
Teoretická část	12
Migrace.....	12
Environmentální migrace	12
Ekonomická migrace	13
Uprchlíci.....	13
Multikulturalismus	14
Volební kampaň.....	14
České politické strany a téma migrace.....	15
ODS	15
KDU-ČSL.....	16
ANO 2011	17
ČSSD.....	17
KSČM	18
TOP 09	19
Úsvit - SPD	19
Shrnutí	21

Analytická část.....	21
Volby do Poslanecké sněmovny 2013	22
Analýza volební kampaně ČSSD.....	22
Analýza volební kampaně ODS.....	23
Analýza volební kampaně KDU-ČSL.....	24
Analýza volební kampaně KSČM	26
Analýza volební kampaně TOP09	27
Analýza volební kampaně ANO 2011	27
Analýza volební kampaně Úsvit.....	28
Shrnutí voleb do PS 2013	29
Volební rok 2017	30
Analýza kampaně ČSSD	31
Analýza volební kampaně ODS.....	33
Analýza volební kampaně KDU-ČSL.....	37
Analýza volební kampaně KSČM	40
Analýza volební kampaně ANO2011	42
Analýza volební kampaně TOP09	45
Analýza volební kampaně SPD	47
Shrnutí analýzy voleb do PS 2017.....	50
Komparace dat a závěr	51
Seznam použité literatury a pramenů.....	54
Literatura a úmluvy	54
Volební programy a stranické materiály	55
Analyzované předvolební debaty.....	56
Internetové zdroje a články.....	57
Analyzované profily na sociálních sítích	57

Úvod

Migrace, uprchlická krize a islamismus – pojmy, které se v českém politickém prostředí vyskytovaly pouze v minimálním množství, nebo byly výsadou extrémistických stran na pravé straně spektra. Společným znakem těchto skupiny stran byly velmi malé, takřka žádné volební úspěchy ať ve volbách parlamentních nebo lokálních. Tyto zavedené pořádky však změnila migrační krize, které vyvrcholila v roce 2015 a učinila z migrace významné téma pro všechny politické strany napříč politickým spektrem. Téma migrace bylo vnímáno negativně a to i kampaních těch stran, které do té doby migraci jako politické téma nevnímaly. Právě analýza vnímání migrace politickými stranami a tedy jejího diskurzu bude předmětem této bakalářské práce. Jako výzkumnou metodu jsem zvolil diskurzivní analýzu a její podtyp kritickou diskurzivní analýzu (CDA). Z mnoha přístupů k CDA jsem zvolil diskurzivně-historickou analýzu dle Ruth Wodak. Přístup této rakouské lingvistky jsem zvolil z toho důvodu, že nabízí nejvíce vhodných nástrojů pro analyzování objektu výzkumu jako například diskurzivní strategie. Tyto nástroje vhodně analyzují provázanost textu s minulostí a berou v potaz i politicko-sociologické proměnné. Migraci a její diskurz z pohledu politických stran budu tedy analyzovat v historických, empirických a sociopolitických souvislostech. V práci budu také analyzovat případné spojování migrace s islámem a terorismem. Dalším použitým konceptem bude sekuritizace, která pomůže určit, jakou míru a druh hrozby politické strany migraci přisuzují a jestli tím tedy dopouští extrémní politizace.

Analyzované politické strany byly vybrány na základě překročení volební klauzule 5% ve volbách do Poslanecké sněmovny České republiky v letech 2013 a 2017 (s výjimkou stran SPD a Úsvit). Tyto volby také představují obsahové vymezení výzkumu, který bude analyzovat výše zmíněné volby. Termíny těchto voleb jsou pro moji analýzu ideální a to díky dvouletému období, předcházejícímu vyvrcholení migrační krize (2015), a tedy i dvouletému období po vyvrcholení. Tyto dva roky “před“ a “po“ tedy budou optimální pro analyzování diskurzu migrace. Jako zdroje dat pro samotnou analýzu budou využity volební programy politických stran, předvolební debaty České televize a vyjádření významných členů stran prostřednictvím jejich osobních či stranických profilů na sociálních sítích Facebook a Twitter. Předvolební debaty České televize jsou vybrány z toho důvodu, že jsou dlouhodobě považovány za nejviditelnější kolbiště předvolebního boje a je v nich nejlépe možné analyzovat daný diskurz, a to zejména proto, že řečník často hovoří “z patra“ a slova

nejsou tak opatrně vybírána jako ve volebních programech. Cílem práce tedy bude objasnit rozdíl ve vnímání diskurzu migrace z pohledu vybraných politických stran v rozmezí výše zmíněných voleb a případné objasnění druhu hrozby, se kterým je migrace spojena v případě sekuritizace

Metodologie

Pro účely této bakalářské práce jsem zvolil kvalitativní metodu analýzy textů a to diskurzivní analýzu. Jelikož budu analyzovat ústní projevy i za použití konceptu sekuritizace, tak se tato kvalitativní metoda jeví pro tuto bakalářskou práci jako nejvhodnější díky nástrojům, které jsou popsány dále v práci. Konkrétně jsem si vybral kritickou diskurzivní analýzu a její poddruh diskurzivně historický přístup od Ruth Wodakové.

Diskurzivní analýza

Diskurzivní analýza je kvalitativní výzkumnou metodou, která je rozvinuta v rámci sociálního konstruktivismu. Často se můžeme setkat s definicí, která tvrdí, že se jedná o teorie a metody, které zkoumají běžně používaný jazyk a to v rámci sociálního kontextu (*Vašát, 2008:101-102*). Z pohledu diskurzivní analýzy přitom nelze pouze o jazyk mluvený, ale i o jazyk psaný a dokonce i znakový. V této práci se budu zabývat ústními projevy politiků a volebními programy. Cílem diskurzivní analýzy je: pochopení mocenských vztahů, analyzovat projevy těchto mocenských vztahů ve společnosti a zkoumání běžně používaného jazyka v sociálním kontextu. Diskurzivní analýzu můžeme rozdělit na tři základní typy a to: *diskurzivní psychologii, archeologii vědění a kritickou diskurzivní analýzu (CDA)*. V této práci si rozebereme pouze CDA, protože bude použita v samotné práci. CDA jsem zvolil z toho důvodu, že se snaží pochopit vztah mezi jazykem a ideologií diskurzu a proto je pro účely práce nejvhodnější. Nejvhodnější z toho důvodu, že jsou významy textu interpretovány a ne pouze odvozovány z pouhé kvantifikace rysů textu. Mluvený/psaný text je zde také nahlížen v kontextu jeho výskytu, což je další důkaz vhodnosti CDA pro tuto analýzu. V samotné práci budou tedy interpretovány volební programy a politická prohlášení, a dosazována do kontextu. Samotná analýza vždy začíná výzkumnou otázkou a nikoliv hypotézou. Dalo by se říci, že tady podobnost různých druhů diskurzivní analýzy končí, jelikož se pod pojmem diskurzivní analýza (dále v textu DA) skrývá množství rozdílných přístupů k rozboru vyjadřování (*Vašát, 2008:101*). Pro pochopení DA je klíčové porozumět pojmu diskurz. Každá z metod DA a posléze CDA vnímá diskurz rozdílným způsobem.

Diskurz

Diskurz (z fr. discours, rozprava či přednáška) lze označit jako soubor výpovědí k určitému tématu. Diskurzů existuje velké množství a každý má vlastní pravidla. V této práci se však budeme zabývat vnímáním diskurzu z pohledu CDA. CDA rozlišuje dva základní významy

chápaní diskurzu. První význam chápe diskurz, jako praxi nebo proces a druhý význam je spojený s Michaelem Foucaultem a jeho prací *Archeologie vědění* z roku 1969 (Van Dijk, 2009). V této práci popisuje diskurz spíše jako systém pravidel, který je zevnitř určován strukturou výpovědi a zvenčí se vymezuje proti jiným diskurzům. CDA chápe oba významy navzájem propojené a chce je zkoumat současně. Tato práce bude vycházet z diskurzu jako z procesu a to podle Ruth Wodakové(1996), ta v knize *Disorder of Discourse* diskurz chápe jako proměňující se pole významů, na němž relevantní aktéři s určitým mocenským potenciálem opanovávají podobu tohoto diskurzu a vtiskávají mu jistý řád.

Kritická diskurzivní analýza

Kritická diskurzivní analýza (v práci CDA) je jednou z výše zmíněných typů diskurzivní analýzy. Nejdříve si velmi krátce představíme historii CDA. S pojmem CDA se vědecká společnost dostává do kontaktu zejména v roce 1990, když vydavatelství SAGE Publishing vydává časopis *Discourse and Society* Teuna A. - van Dijka. Van Dijk se stal duchovní otcem CDA a následovalo ho mnoho dalších vědců, jako byli například Ruth Wodak, Jürgen Habermas, Michel Foucault, Siegfried Jäger a Norman Fairclough. CDA je charakteristická absencí specifické metodologie, nejedná se tedy o jednotný analytický směr, stejně jako v případě jiných druhů diskurzivních analýz. CDA tedy spíše zahrnuje pestrou směsici teorií a jejich aplikací (např. diskurzu). Martin Vávra (2006:49-65) udává, že zatímco Van Dijk (2008) a Ruth Wodaková (2009) se zaměřují spíše na vnímání diskurzu, tak Fairclough (2003) analyzuje texty samotné a jejich vztah ke společnosti. Jak je naznačeno výše, v této práci bude aplikována metoda Ruth Wodakové a její diskurzivně- historický přístup.

Diskurzivně-historický přístup Ruth Wodakové

DHA – Diskurzivně historická analýza je poddruh CDA se kterým přišla rakouská lingvistka a významná vědkyně ve věci diskurzu Ruth Wodaková. DHA se vyznačuje tím, že analyzuje vzájemnou provázanost textu a to jak v přítomnosti, tak v minulosti a vzájemné propojení těchto diskurzů. Dále také analyzuje mimojazykové sociologické proměnné, rámeček situace a instituce. Detailní deskripce těchto vztahů je jedním z hlavních cílů DHA, protože je díky nim možné zjistit jak se žánry, texty a zejména diskurzy (které jsou pro tuto práci stěžejní) v závislosti na politicko-sociálním vývoji proměňují. V mé analýze to tedy bude představovat, jakým způsobem strany vnímají diskurz migrace, její provázanost s minulostí a socio-politický rámeček dané situace (volby).

Ruth Wodaková a Reisigl poukazují ve své práci (2009b:87-121) na to, že CDA nikdy nemůže být neutrální, a to z toho důvodu, že každý analytik přistupuje k samotné analýze se svojí vlastní perspektivou. Ve všeobecné vědecké obci jde o vzácný názor, převládá zde totiž postoj založený na bezpodmínečné neutralitě analytika/vědce.

DHA obsahuje tři roviny: *identifikaci specifických témat, diskurzivní strategie a jazykové prostředky*. Diskurzivní strategie budou v této práci velmi důležitým nástrojem pro analyzování diskurzu migrace, díky těmto strategiím je možné analyzovat diskurzivní praktiky politických stran, a proto si je níže podrobněji rozebereme. Wodaková a Reisigl (2001) uvádí ve své práci 5 předběžných a pomocných otázek k samotné analýze (každou otázku jsem doplnil její praktickou ukázkou pro potřeby práce):

1. Jak jsou osoby, objekty, jevy/události, procesy a akce pojmenovány a jak se na ně odkazuje? ***Jak je pojmenována migrace a jak se na ní odkazuje?***
2. Jaké charakteristiky, kvality a rysy se přisuzují aktérům, objektům, jevům/událostem a procesům? ***Jaké charakteristiky a rysy se migraci přisuzují?***
3. Jaké argumenty se v daném diskurzu používají? ***Jaké argumenty se objevují v diskurzu migrace?***
4. Z jaké perspektivy jsou nominace, atribuce a argumenty vysloveny? ***Z jaké pozice jsou argumenty ohledně migrace vysloveny?***
5. Jsou příslušné výpovědi vyjádřeny otevřeně: jsou zesilovány, nebo naopak zmírňovány? ***Jsou vyjádření k migraci zesilována, nebo zmírňována?***

Tyto otázky nám poté pomohou rozlišovat níže zmíněné diskurzivní strategie. Touto strategií rozumíme záměrný plán postupu diskurzivních praktik, který byl zvolený k dosažení cíle. Tyto strategie budou identifikovány ve volebních programech a ve vyjádřeních vybraných politiků. Tyto cíle budou v práci společenské, politické a ekonomické (podobně jako sektory sekuritizace).

Diskurzivní strategie

Wodaková a Reisigl přišli s konceptem pěti diskurzivních strategií, které si v této části práce popíšeme. Strategie jsou následující: *nominace, predikace, argumentace, perspektivizace/diskurzivní reprezentace* a *zesilování/zmírňování*. U každé strategie bude popsán cíl a také její nástroje. Tyto informace budou vycházet z tabulky ve výše zmíněné práci Wodakové a Reisigla z roku 2009.

Nominace/Jmenování

Cílem nominační strategie je objasnění diskurzivní konstrukce sociálních aktérů, objektů/fenoménu/událostí a procesů/akcí. Mezi nástroje této strategie patří kategorizace členů jako deiktika (výrazy, které nemají pojmový význam – prvky světa nepojmenovávají, ale přímo ukazují na ně nebo na jejich pojmenování v textu a jejich jádro tvoří zájmena) a antroponyma (vlastní jména). Dále tu jsou tropy jako metafory, metonymie a synekdochy (*pars pro toto, totum pro parte*). Posledními nástroji jsou slovesa a podstatná jména užitá k označení procesů a akcí. Například: *nepřátelé, kolonisté*.

Predikace

Tato strategie má za cíl diskurzivně vykreslovat sociální aktéry, objekty, jevy, události/procesy a akce (více či méně pozitivně, nebo negativně). Co se týče počtu nástrojů, tak jich má predikace nejvíce. Prvním nástrojem je stereotypní, hodnotící přisuzování negativních nebo pozitivních vlastností (např. pomocí přídavných jmen, přístavek, předložkových frází, vztažných vět, vedlejších vět uvozených spojkou, vět s neurčitým slovesným tvarem). Dále se jedná o predikáty nebo predikativa (podstatná jména/ přídavná jména / zájmena). Dalšími nástroji jsou ustálená slovní spojení, srovnání, přirovnání, metafory a jiné rétorické figury (metonymie, hyperboly, litoles a eufemismy). Například: *nepřízpůsobiví migranti*.

Argumentace

Argumentace má za cíl ospravedlňovat a odkazovat na obecně platná tvrzení. Nástroji jsou toposity (formální nebo obsahové) a falacie (klamná argumentace). Nástroje této strategie budou popsány dále v práci.

Perspektizace, rámování či diskurzivní reprezentace

Cílem této strategie je definování hlediska autora a vyjádření jeho účasti, nebo odstupu. Nástroji je deiktika, přímá či nepřímá řeč, uvozovky a navazování dvou částic. Dalšími nástroji jsou metafory a příznakové tempo řeči.

Zesilování, zmírňování

Cílem této poslední strategie jsou změny ilokuční síly (rozlišení slovního obsahu od záměru, se kterým byl vysloven), a tím epistemické a deontické povahy výpovědi (deontologie-jednání dle pevných zásad povinnosti). Nástroji jsou deminutiva či augmentativa, modální částice,

doplňování otázky, kondicionál, hezitace, vágní vyjadřování, hyperboly a litoles. Dále mezi nástroje této strategie spadají nepřímé řečové akty (otázky namísto tvrzení) a slovesa mluvení, cítění a myšlení. Například: *migranti – kolonisté*.

Topos a falacie

Topos (často se lze setkat i s anglickou podobou *topoi*) lze definovat jako rétorický koncept, který slouží ke zkoumání argumentačních strategií aktérů analýzy. Tyto argumentační strategie a jednotlivé argumenty většinou představují názory zastávané většinovou společností a to z toho důvodu, že se jedná o tzv. endoxony (tradiční znalosti). Tyto tradiční znalosti jsou využívány aktéry analýzy k přesvědčení posluchačů (v této práci diváků debat) o správnosti svých prohlášení a názorů. (Wodak, 2015) Topos je tedy záruka, která zajišťuje správnost závěru a jeho podporu zvoleným argumentem. Topos je také možné specifikovat jako parafráze a to příčinné, nebo podmíněné. V praxi to lze označit jako „*politici jsou takoví, protože jsou takoví i lidé*“ nebo „*Jestliže to mají oni, tak pak to chceme i my*“ (příklady toposu autority a spravedlnosti). Další příkladem může být: „*pokud je přijmeme, musí být společnosti prospěšní*“, v tomto případě se jedná o topos číslo 1: topos užitku.

Wodaková spolu s Reisiglem (2001) vymezují 15 druhů toposů:

Teprve při samotné analýze bude možné identifikovat nejčastěji používané toposy spojené s diskurzem migrace.

1. <i>topos výhody nebo užitku</i>	2. <i>topos reality</i>
3. <i>topos definice nebo interpretace</i>	4. <i>topos čísel</i>
5. <i>topos nebezpečí a hrozby</i>	6. <i>topos práva nebo správnosti</i>
7. <i>topos humanitarnismu</i>	8. <i>topos autority</i>
9. <i>topos spravedlnosti</i>	10. <i>topos historie</i>
11. <i>topos odpovědnosti</i>	12. <i>topos kultury</i>
13. <i>topos zatížení</i>	14. <i>topos zneužívání</i>
15. <i>topos financí</i>	

Obrázek č. 2 zdroj: autor

Falacie

Falacie, neboli falešná tvrzení jsou součástí stejné diskurzivní strategie jako výše zmíněné topos. Smyslem falacie je přesvědčit, či porazit oponenta a to bez ohledu na pravdivost názorů. Falacie často bývá součástí emotivních vystoupení ať už jako součást přímého útoku na protivníka či nenápadné manipulativní vsuvky. Falacie lze definovat i takto: „*mohou ovlivnit lidské myšlení a rozhodování i potom, co byly opraveny důvěryhodným zdrojem, a to dokonce i tehdy, když si lidé pamatují a rozumějí opravné verzi*“ (Ecker, Hogan a Lewandowsky, 2017, s. 3). Nicméně se s nimi setkáváme i v demokratické společnosti a je nedílnou součástí voleb do všech možných volených orgánů. V této práci bude případná falacie analyzována v projevech politiků v debatách České televize a jiných ústních vyjádření.

Sekuritizace

Pojem sekuritizace (v mezinárodních vztazích) označuje proces vytváření hrozeb, při kterém se určité téma prezentuje jako hrozba a tím se stává otázkou bezpečnosti. Sekuritizaci lze také považovat za velmi radikální stupeň politizace. Pro lepší představu si můžeme představit následující škálu politizace témat:

depolitizované téma → **politizované téma** → **sekuritizované téma**

Obrázek č. 1 zdroj: autor

Sekuritizace tématu se však nemusí dít na reálném základě anebo empiricky podložených datech, může se dít pouze na základě prezentace tématu jako hrozby politiky, nevládními organizacemi a médii, to se nejčastěji děje na základě verbálních projevů (Waisová, 2004: 66-86).

Sekuritizované téma se samozřejmě v praxi liší a to na základě mnoha faktorů (například geografických nebo civilizačních {přistoupíme-li na civilizační rozdělení dle S. Huntingtona v jeho díle *Střet civilizací*}). Jako příklad lze uvést politizaci náboženství v případě zemí Blízkého východu anebo sekuritizaci tématu porušování lidských práv zejména v "západní civilizaci". V případě tématu výše zmíněného životního prostředí se vedou časté diskuze o stupni politizace.

Kodaňská škola¹ rozlišuje tři typy jednotek sekuritizace:

- a) referenční entity – existenčně ohrožené objekty, typicky národ/stát
- b) aktéry sekuritizace – iniciátoři sekuritizace např. média, politici či organizace
- c) funkcionální aktéři – ti ovlivňují dynamiku uvnitř daného sektoru

Sektorem rozumíme „náhled na mezinárodní systém, který staví do popředí jeden konkrétní aspekt vztahů a interakcí mezi veškerými jeho jednotkami“ (Buzan, 2005:38). Analytickým smyslem sektoru je rozlišení jednotlivých druhů interakcí a tudíž se dá očekávat, že některé ze sekuritizačních jednotek budou vázané na určitý sektor a budou na něm zakládat svoji existenci (např. armáda jako sekuritizační aktér je vázána na vojenský sektor a její existence je na obraně vůči vojenské hrozbě založena). Stejně tak se budou lišit témata sekuritizace napříč sektory spolu s povahou hrozeb. Bezpečnost lze tedy považovat za velmi obecný termín, jehož vnímání se bude v různých sektorech lišit. Kodaňská škola rozlišuje šest sektorů: *vojenský sektor*, *politický sektor*, *společenský sektor*, *ekonomický sektor* a *environmentální sektor*. Vzhledem k povaze mé práce zde popíši specifika pouze politického, společenského sektoru a ekonomického sektoru.

Politický sektor sekuritizace se zabývá zabezpečením organizační stability společenského řádu/základních hodnot. Jedná se o hrozby nevojenského charakteru a hrozby ze strany politických subjektů mimo státy (očividná rozdílnost oproti vojenskému sektoru). Buzan (2005) uvádí: „*především a právě v politickém sektoru se bezpečnost (na první pohled) individuálních lidských bytostí dostává do popředí bezpečnostní agendy*“ a to díky tomu, že prostřednictvím tohoto sektoru jde sekuritizovat konkrétní osoby. Nejvýraznější částí politického sektoru je dnes terorismus, který bude v této práci analyzován ve spojitosti s diskurzem migrace.

Společenský sektor je v úzkém spojení se sektorem politickým, avšak řeší primárně otázky týkající se ochrany sociálních skupin a identity a i problematiku integrace do společnosti. Konkrétními hrozbami spadajícími do společenského sektoru jsou dle Kodaňské školy například úbytek obyvatelstva, neúspěšná integrace a migrace (Buzan, 2005:272). Tento sektor je v práci analyzován také a to z důvodů souvislosti s migrací.

Ekonomický sektor dává Buzan (2005) do souvislosti zejména ze silící globalizací. Tento sektor zahrnuje ekonomické jevy, které mohou mít vliv na bezpečnost nebo identitu

¹ Skupina vědců zabývajících se bezpečností v mezinárodních otázkách a je konceptualizací. Mezi nejznámější z této skupiny vědců patří Barry Buzan. Pojem sekuritizace je poprvé použit významným vědcem z Kodaňské školy a to Oleem Wæverem v díle „On Security“ z roku 1995.

státu a praxi se jedná např. o embargo či sankce. Migrace zasahuje i do tohoto sektoru a to z toho důvodu, že je na ni poukazováno, jako na ekonomickou hrozbu (zneužívání soc. systému a s tím spojená ekonomické zátěž atd.).

V této práci bude koncept sekuritizace použit k analyzování změn v diskurzu migrace v období dvou voleb do Poslanecké sněmovny. Případnou sekuritizaci budu analyzovat ve verbálních projevech politiků v předvolebních debatách, volebních programech a v jednotlivých vyjádřeních k tématu migrace (bližší charakteristiku obsahuje kapitola *Korpus dat*). Analyzovat budu sekuritizaci pouze dvou výše zmíněných sektorů: *politického* a *společenského*. V práci bude referenční entitu představovat stát, národ a obyvatelstvo. Aktéři sekuritizace budou reprezentováni politiky a politickými stranami. Za funkcionálního aktéra lze v případě této práce považovat samotné osoby migrantů.

Korpus dat

Z důvodu velkého množství politických uskupení jsem byl ve své práci nucen zohlednit jen omezený počet politických stran/hnutí. Moje diskurzivní analýza tedy bude analyzovat pouze ta politická uskupení, která se účastnila obou volebních kampaní, tedy předčasných voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2013 a voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2017. Dalším parametrem je překonání volební klauzule 5% ve volbách do PS 2013 a 2017. Jmenovitě jde tedy o tato politická uskupení: *Česká strana sociálně demokratická (ČSSD)*, *Občanská demokratická strana (ODS)*, *Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM)*, *TOP 09*, *Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL)* a *ANO 2011 (ANO)*. Do práce jsem zařadil i hnutí *Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury (Úsvit)* a *Svoboda a přímá demokracie (SPD)*, i když tato hnutí nesplňují výše zmíněné podmínky, je na nich výzkum bez problémů aplikovatelný a to z důvodů, které jsou popisovány v podkapitole věnované těmto politickým hnutím. Historii těchto hnutí a jejich dlouhodobý postoj k migraci rozeberu v podkapitole: *České politické strany a téma migrace*. Analyzovány budou oficiální volební programy výše zmíněných stran a politické projevy.

Co se týče zdroje zkoumaných politických projevů, v práci budu analyzovat politické debaty předcházející volbám do Poslanecké sněmovny v letech 2017 a 2013 vysílaných v České televizi, a to z důvodu, že se ČT jako médium a její politické debaty staly veřejnosti nejviditelnějším politickým kolbištěm. Další součástí korpusu dat budou ústní vyjádření představitelů vybraných politických stran, či jejich přepisy. Výběr analyzovaných veřejných prohlášení bude závislý na časovém vymezení (dále v textu) a na vysokém stranickém

postavení (předseda, místopředseda či mediálně známá tvář). Zdrojem pro prohlášení budou profily politických stran a jednotlivých osobností na sociálních sítích (Facebook a Twitter). Jednotliví zástupci stran budou jmenováni v části věnované samotnému výzkumu, protože v jednotlivých debatách vystupuje v rámci jedné strany více osob.

Dalším důležitým faktorem je časové vymezení volební kampaně. Toto vymezení v České republice definuje *Zákon o volbách do Parlamentu České republiky* a jeho novela č. 322/2016Sb., která uvádí: *„Volební kampaň začíná dnem vyhlášení voleb do Parlamentu České republiky a končí dnem vyhlášení celkových výsledků voleb do Parlamentu České republiky.“* Z důvodu tohoto, pro účely práce příliš rozsáhlého oficiálního vymezení, jsem se rozhodl použít jiný časový horizont s oporou ve volebním zákoně. Bod osm paragrafu 16 výše zmíněného zákona uvádí: *„Pro volby do Poslanecké sněmovny mají v době začínající 16 dnů a končící 48 hodin před zahájením voleb kandidující politické strany, politická hnutí a koalice, jejichž kandidátní listina byla zaregistrována, vyhrazeno v Českém rozhlase celkem 14 hodin a v České televizi celkem 14 hodin v rámci jejich vysílacích okruhů bezplatně poskytnutého vysílacího času, který se rozdělí kandidujícím politickým stranám, politickým hnutím a koalicím rovným dílem.“*

Toto vymezení se však týká pouze vyjádření politiků/stran prostřednictvím jejich sociálních sítí. U televizních debat je začátek analyzovaného období vymezen logicky první vysílanou debatou a konec termínem voleb. Ve volbách v roce 2013 je počátečním datem 25. 9. (Nezaměstnanost a trh práce) a v roce 2017 o datum 15.9. (Obrana a bezpečnost).

Teoretická část

V této kapitole si definujeme termíny migrace a multikulturalismus, které budou základním kamenem mé analýzy, dále si zde definujeme, co je to volební kampaň. Poslední část této teoretické kapitoly bude věnována přehledu zkoumaných politických stran.

Migrace

Slovo migrace pochází s latiny a to přesně ze slova „*migratio*“, což se dá přeložit jako přesouvání. Pohyb je většinou na dlouhé vzdálenosti, většinou se o migraci hovoří v minimálně mezistátním rozsahu. Podstatou migrace je se dočasně, nebo trvale usadit na jiném území. Migraci lze rozdělit do dvou základních podskupin a to na *migraci lidskou* a *migraci zvířecí*. V této práci se pochopitelně budu věnovat pouze migraci lidské, neboť zvířata nedisponují volebním právem. Lidská migrace se dělí na 3 druhy. Prvním druhem je *environmentální migrace*, druhým je *ekonomická migrace* a tím posledním je *uprchlictví* (Poslanecká sněmovna, 2015). Toto rozdělení je pro tuto práci stěžejní, protože různé druhy migrace sebou nesou různé vnímání, konotace a to bude tvořit velmi podstatnou část mé diskurzivní analýzy. Migrace bude analyzována i v kontextu diskurzivních strategií a to zejména co se týče nástrojů toposu a falacie. V praxi to tedy bude analýza toho, zdali subjekty rozlišují zmíněné druhy migrace anebo je rozlišují správně na základě důkazů a empirických dat. Objevují se totiž hlasy, které tvrdí, že migrace není „uprchlického“ rázu, ale že jde o migraci ekonomickou, což by výrazně změnilo pohled na migrační krizi. Stejně tak se objevují hlasy, že jde o migraci environmentální a že lidé migrují z důvodů sucha a dalších klimatických změn. Migrace bude také analyzována z hlediska vnímání jako hrozby a to za použití konceptu sekuritizace. Z těchto důvodů zde tedy budou jednotlivé druhy migrace popsány.

Environmentální migrace

Environmentální migrace je migrace, při které jsou lidé přinuceni opustit své domovy v důsledku zhoršení životního prostředí, které už jim nemůže poskytnout základní obživu, nebo je přímo ohrožuje na životě. V dnešní době se ve spojitosti s environmentální migrací mluví nejčastěji v souvislosti s globálním oteplováním a změnou klimatu, tyto změny připravují obyvatele o způsob obživy (např. nedostatek vody pro zemědělství). Tento druh migrace však může být zapříčiněn i přírodními katastrofami jako jsou zemětřesení, nebo hurikány (*El-Hinnawi, 1985*)(*Lonergan, 1998:5-15*). Dalším důvodem mohou být havárie způsobené člověkem, jako je například výbuch reaktoru jaderné elektrárny a bohužel i časté havárie ropných tankerů. Do jisté míry se zde environmentální migrace překrývá i s uprchlictvím, protože spouštěčem environmentální migrace může být i ozbrojený konflikt, pokud se vede například o vodní zdroje, nebo válečné snažení tyto zdroje znehodnotí. Za zmínku jistě stojí,

že i environmentální migranti se dělí na několik skupin v závislosti na tom, jaký mají k imigraci důvod² (Venc, 2018:4) (Cohen, Kennedy, 2019).

Ekonomická migrace

Ekonomická migrace je migrace založená na nespokojenosti migrantů s jejich domovským prostředím/státem/ekonomickou situací. Z těchto důvodů se lidé rozhodnout změnit trvalé bydliště s cílem zlepšení životního standartu. Většina zemí tuto migraci reguluje, a to prostřednictvím vízových a imigračních opatření, která tyto migrační snahy omezují. Tato opatření ekonomické imigranty jasně odlišují od takzvaných uprchlíků a to z důvodů rozdílných práv a úmluv týkajících se těchto lidí. S tím souvisí problém rozlišování uprchlíků, nebo ekonomických migrantů. Kritici migrace často poukazují na to, že migrující lidé nejsou uprchlíci, protože nemigrují ze zemí, kde by byli na základě své rasy, náboženství nebo politického přesvědčení pronásledováni, ale že jdou pouze za „lepším“, a tudíž nemají právo na stejnou právní ochranu jako uprchlíci (Cohen, Kennedy, 2019).

Uprchlíci

Už samotné slovní spojení „*uprchlická krize*“ vybízí k tomu, aby člověk prohlásil migranty za uprchlíky. Bohužel tato problematika tak jednoduchá není, jak jsem naznačil již výše v textu. Aby byl člověk považován za *uprchlíka*, tak musí splňovat určitá kritéria, která jsou specifikována mnoha úmluvami, jako například *Úmluva o právním postavení uprchlíků* (1951) a *Protokol týkající se právního postavení uprchlíků* (1967). Oba tyto dokumenty se odkazují na *Chartu spojených národů* (1945) a na *Všeobecnou deklaraci lidských práv* (1948). Podle výše zmíněné úmluvy o právním postavení uprchlíků lze uprchlíka charakterizovat jako člověka, který musel nedobrovolně opustit svoji zemi. Dle důvodu opuštění země se uprchlíci dělí na dvě skupiny: politický uprchlík a válečný uprchlík. *Politický uprchlík* opustil svoji zemi z důvodu pronásledování kvůli svému náboženství, rase, národnosti, sociální skupině, nebo se zkrátka nemůže vrátit do vlasti kvůli svým protirežimním politickým názorům. *Válečný uprchlík* byl nucen opustit svoji zemi z důvodu válečného konfliktu odehrávajícího se na území jeho státu, není dále rozlišováno, jestli jde o regulérní mezistátní válku, nebo o válku občanskou (Cohen, Kennedy, 2019).

^{2 2} Přírodní katastrofy, dlouhodobé přírodní změny ovlivněné člověkem, nehody a havárie, rozvojové projekty a ozbrojené konflikty zhoršující životní prostředí.

Multikulturalismus

Multikulturalismus jsem se rozhodl zařadit do své práce, protože je často spojován s migrací a jedná se o skloňovaný termín ohledně migrační krize v rétorice extrémních pravicových stran. Multikulturalismus lze označit za ideologii, která prosazuje názor, že v jednom demokratickém státním útvaru spolu můžou v míru žít skupiny s různou kulturou a poukazuje na výhody tohoto společného soužití. Ideologie se snaží tyto jednotlivce/frakce/etnika/národy sjednotit a to beze ztráty jejich historického a kulturního dědictví (Barša, 1999).

Volební kampaň

Účelem politické strany je získání politické moci ve volbách a prosadit určitou ideologii (Fiala, Strmiska. 1998:26-39). Volební kampaní je označováno časové období před volbami, ve kterém se politická uskupení snaží přesvědčit občany s volebním právem o správnosti prezentovaných (stranických) názorů a to za účelem získání jejich hlasů (Bradová, 2005:18)(Heywood, 2005). Volební kampaň je nejdůležitějším nástrojem politických stran pro seznámení voličů s jejich programem. Volební kampaň má čtyři hlavní cíle:

- 1) *Informování voličů* – poskytovat informace o volbách, programu, cíli a osobnostech stran
- 2) *Přesvědčování voličů* – strany přesvědčují voliče, aby byly zvoleny a to různými způsoby: letáky, volebními mítinky, volebními spoty, billboardy a vystoupeními v médiích (například v ČT formou analyzovaných debat)
- 3) *Posilování existující podpory* – upevňování podpory sympatizantů a dlouhodobých voličů strany
- 4) *Mobilizování voličstva* – apelování na účast ve volbách (Bradová, 2005:20-21)

Z hlediska této práce je nejdůležitější dva první cíle. První cíl obsahuje volební programy, které budou analyzovány a do druhého cíle spadají jak analyzované debaty v režii České televize, tak různá veřejná prohlášení směřovaná pro tuto práci.

České politické strany a téma migrace

V této kapitole se budu zabývat českými politickými stranami a jejich dlouhodobými postoji v otázce migrace. U každé strany/hnutí bude také krátce shrnuta historie a důležité milníky.

Co se týče časového rámce, rozhodl jsem se vybrat období mezi lety 2000 a 2016. Důvodem pro toto vymezení je představení moderní migrační politiky, která je pro představení politických stran dostačující a není nutné zacházet hlouběji do historie. Rok 2016 jsem zvolil hraničním, protože migrační politika stran roku 2017 bude hlavním zdrojem dat analýzy. Někdo by teď mohl namítnout, proč není hraničním rokem rok 2012. Je tomu tak z toho důvodu, aby tu mohl být prezentován pohled stran na migraci i mezi analyzovanými volbami a tato kapitola poskytovala ucelený přehled.

ODS

Občanská demokratická strana je tradiční konzervativní pravicovou stranou v České republice. ODS byla založena po rozpadu Občanského fóra Václavem Klausem 20. dubna 1991. Ve vztahu k Evropské unii se ODS prezentuje euroskepticky. Mezi významné osobnosti strany patří zakladatel a bývalý prezident Václav Klaus (který ale nemá k současné ODS příliš pozitivní vztah), bývalý předseda vlády Mirek Topolánek a v poslední době stále častěji probíraný Václav Klaus mladší, ten je sice v současné době již mimo struktury ODS, ale ve zkoumaném časovém období byl členem a dokonce poslancem. Současným předsedou je Petr Fiala. K tématu migrace se ODS na rozdíl od většiny ostatních politických stran vyjadřuje dlouhodobě a nezačala tento termín používat až v roce 2015 se začátkem imigrační krize. První zmínku o migraci po roce 2000 najdeme v dokumentu/knize „Modrá šance“ z roku 2004. V této velmi rozsáhlé knize ODS popisuje svůj návrh řešení nelegální migrace. ODS zde prosazuje zpřísnění azylových podmínek, zlepšení efektivity státních institucí a účinnější integraci. ODS zde taky vytýká ČSSD její myšlenku využít migraci jako řešení takzvané důchodové krize. V roce 2006 zmínila ODS migraci pouze ve spojitosti s potřebou modernizace Armády ČR a její schopnosti čelit nekontrolovatelné migraci. Volební program pro rok 2009 použil pojem migrace ve stejném spojení s armádou jako v roce 2006. V roce 2010 představila ODS svůj dokument s názvem „Vize2020“. Tento dokument označuje migraci jako realitu, kterou se musí stát pokusit řídit a usměrňovat. Řešení migrace stojí dle dokumentu na třech pilířích a to: řízení legální migrace, prevence a boj proti nelegální migraci a vztah mezi migrací a rozvojem. ODS zde označuje multikulturalismus za mrtvý koncept a požaduje po migrantech respektování demokratických hodnot. Strana zde také prosazuje rychlou pomoc ve státech postižených humanitární či přírodní katastrofou. Volební program pro rok 2010 zmiňuje migraci v kapitole zahraničních vztahů a to v souvislosti s volným pohybem osob, dále v souvislosti z bezpečností a armádou a také v odstavci, věnujícímu se zneužívání sociálních dávek. Ve volebním programu do PS z roku 2013 ODS věnuje migraci

pouze tři řádky. V programu tedy poukazuje pouze na ekonomické migranty a tvrdí, že Česká republika může přijmout pouze tolik imigrantů, kolik může zvládnout. Dále se tu objevuje myšlenka na zjednodušení imigračního řízení migrantům, kteří mají potřebné kvalifikace. Po roce 2015 ODS shrnula svůj postoj k migraci v dokumentu „Abychom se nemuseli bát“ z roku 2016. Tento dokument má pět bodů, které volají po lepší bezpečnosti státu a vrácení nelegálních migrantů.

KDU-ČSL

Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová je středověk-konzervativní strana, orientující se převážně na katolické voličstvo, což dokazují její „bašty“ zejména na jižní Moravě. Strana byla založena již po první světové válce v roce 1919 a jedná se tedy o druhou nejstarší parlamentní politickou stranu. Za významné členy po roce 1990 můžeme označit Josefa Luxe, Cyrila Svobodu, Jiřího Čunka a Pavla Bělobrádka. V současné době je předsedou strany Marian Jurečka. KDU-ČSL se tématu migrace věnovala celkem obsáhle i před rokem 2015. Program z roku 2002 neobsahuje o migraci ani jedinou zmínku, avšak dlouhodobý program 2006–2010 už věnuje migraci polovinu jedné strany a to v kapitole s názvem „*Vnitřní bezpečnost*“. V tomto dlouhodobém programu strana prosazuje aktivní migrační politiku a důrazně upozorňuje na potřebu reformování Cizinecké policie (strana přímo ukazuje na CP, jako na nejhorší součást Policie ČR). Lidovci zde také poukazují na to, že každý cizinec, který platí daně a dodržuje pravidla, je vítaný (*KDU-ČSL, Volební program 2006-2010, 2006,75*). I dlouhodobý program z let 2010-2014 se o migraci zmiňuje a věnuje jí polovinu jedné strany. Lidovci zde poukazují na důležitost celoevropské spolupráce nutné k potlačení ilegální migrace. Dále zde prosazuje zlepšení integračního systému a nutnost jednat ve věci migrace tak, aby nebyly ohroženy evropské a křesťanské hodnoty. Lidovci také volají po kvalifikované debatě o únosnosti islamizace (*KDU-ČSL, Volební program 2010-2014, 2010, 32*). Strana ve volebním programu do PS 2013 podporuje zpřísnění migrační politiky Evropské unie s důrazem na integraci. Zároveň chce strana zachovat otevřené hranice EU vůči „osobám pronásledovaným za podporu demokracie a náboženské svobody“. Lidovci zde také volají po silnějším boji proti terorismu, ale na vyšší než národní úrovni, přímo je zde jmenována Evropská Unie a NATO. Strana zde také navrhuje izolaci států, které terorismus podporují. V souvislosti s islámem je v programu také požadavek, aby islámští duchovní jednoznačně terorismus odsuzovali (*KDU-ČSL, Volební program KDU-ČSL, 2013-2017,2013, 12*). Po roce 2015 pochopitelně zájem strany o migraci ještě vzrostl a KDU-ČSL podobně jako ODS vydala dokument shrnující postoj strany k migrační krizi se jménem

„Akční plán KDU-ČSL“. Zde již strana volá po silnější kontrole hranic Evropské unie a posílení policejních sborů a armády České republiky. Strana zde také podporuje myšlenku, že nelegální překonání hranice by bylo považováno za trestný čin. (KDU-ČSL, 2015).

ANO 2011

ANO 2011 charakterizoval její předseda a zakladatel Andrej Babiš jako pravicovou stranu se sociálním cítěním. Jak již název napovídá, hnutí bylo založeno v roce 2011 a to Andrejem Babišem. Jak jste si mohli všimnout výše, je tu menší rozpor ve specifikaci tohoto politického subjektu, já však budu vycházet z oficiálních materiálů ANO 11, kde je subjekt charakterizován jako politické hnutí a nikoliv strana. Nejvýznamnější osobou hnutí je zakladatel, mecenáš (hnutí), podnikatel a v současné době premiér Andrej Babiš. Jako další významné členy hnutí musím jmenovat Jaroslava Faltýnka, Věru Jourovou a Richarda Brabce. Hnutí se tématu migrace věnovalo před rokem 2015 jen velmi okrajově. V resortním programu z roku 2013 můžeme však naleznout stanovisko, ve kterém hnutí varuje před konflikty na Středním a Blízkém východě, ve spojitosti s těmito konflikty dokument varuje před terorismem a migrací z konflikty postižených zemí, ale také se odvolává na Evropskou unii a mezinárodní spojence. Po roce 2015 se stává migrace hlavním tématem politických kampaní.

ČSSD

Česká sociálně demokratická strana je nejstarší parlamentní stranou v České republice. Strana byla založena v roce 1878 (!) jako součást tehdejší rakouské sociální demokracie. V českém politickém prostoru se jedná o tradičního zastávce sociálně demokratické politiky a umírněné levice. Strana se vyznačuje celkem silnou vnitřní fragmentací, což lze vidět na mnoha protichůdných „proudech“ a ve volbách do PS v roce 2013 dokonce na puči, který proběhl ihned po parlamentních volbách. Konkrétně se jednalo o tajnou schůzku mezi prezidentem Milošem Zemanem a vnitrostranickými odpůrci předsedy strany Bohuslava Sobotky. Konkrétně šlo o Michala Haška, Jeronýma Tejce, Zdeňka Škromacha, Milana Chovance a Jiřího Zimolu. Tito významní politici ČSSD na této tajné schůzce plánovali svržení Bohuslava Sobotky z pozice předsedy strany za podpory Miloše Zemana. Puč však skončil neúspěchem, protože byla schůzka a její téma vyzrazena a zbytek ČSSD zůstal loajální Bohuslavu Sobotkovi. Mezi významné členy strany patří Jiří Paroubek a Miloš Zeman. Současným předsedou je Jan Hamáček. První zmínku o migraci po roce 2000 nalézáme až v dlouhodobém programu z roku 2003. Sociální demokraté v tomto programu poukazují na populační

problémy ČR a na možnou pozitivní roli migrace v této problematice. Dále zde najdeme zmínku o potřebě integrace migrantů a jejich vzdělávání. Ohledně potřeby vzdělávání je zde zmíněno i české obyvatelstvo v tom smyslu, aby zjistilo výhodu multikulturního a multietnického světa. Taky se zde ČSSD odkazuje na Evropskou unii a její organizace, které mají problémy spojené s migrací ulehčit (*ČSSD, Volební program ČSSD 2003, 2003, 43,44*). Migraci se také věnuje dlouhodobý program z roku 2005. ČSSD tu trefně poukazuje na homogenitu České republiky a na nedostatečné zkušenosti české společnosti právě s migrací. Strana volá po nové pasivní i aktivní migrační politice, která bude schopná odolávat hrozbám a posilovat výhody migrace. Najdeme tu také poukazování na Evropskou unii, jako na organizaci, která občanům pomůže překonat nedůvěru k migrantům (*ČSSD, Dlouhodobý program 2005, 2005, 61*). Volební program pro rok 2009 věnuje migraci jeden odstavec, je v něm apelováno na společnou migrační politiku v rámci celé Evropské Unie a na respektování obecných evropských morálních hodnot příchozími migranty (*ČSSD, Volební program pro volby 2009, 2009, 34*) Tento postoj a stejné fráze lze najít také v dlouhodobém programu ČSSD pro rok 2010. V oficiálním programu pro volby do PS 2013 nenajdeme ani zmínku o migraci. Po roce 2015 se přístup strany k tomuto tématu samozřejmě výrazně změnil a naplno se projevil v roce 2016 v krajských volbách. ČSSD v těchto volbách představuje model bezpečnostních priorit, kterých je sedm a migrace se týká dvě z nich. ČSSD zde volá po velkém auditu bezpečnostních složek ČR, aby byly v případě potřeby připravené nastalou situaci zvládnout. (*ČSSD, Volební program ČSSD - Krajské volby 2016, 2016, 10*) V dané situaci se stal výraznou tváří ČSSD Milan Chovanec, který se stal jakýmsi stranickým „expertem“ na téma migrace a spolu s předsedou Bohuslavem Sobotkou se často vyjadřoval na toto téma v médiích.

KSČM

Komunistická strana Čech a Moravy je stranou velmi silně levicově orientovanou a zároveň typickou komunistickou stranou v zemi bývalého Východního bloku. Strana byla založena v roce 1990 jako ideový pokračovatel KSČ. Mezi významné osobnosti KSČM patří bezesporu předseda Vojtěch Filip, Miroslav Grebeníček a Pavel Kováčik. Volební program pro roky 1998 až 2002 neobsahuje ani zmínku o migraci ani terorismu (*KSČM, Volební program 1998-2002, 1998*). Ani volební program pro roky 2002-2006 nepřinesl jedinou zmínku o migraci (*KSČM, Volební program 2002-2006, 2002*). Prvním oficiálním dokumentem k volbám zmiňujícím se o migraci je volební program pro roky 2006 – 2010 a to !jediním! slovem. Migrace je tu zmíněna pouze v souvislosti s nutností chránit menšiny včetně imigrantů

(KSČM, *Volební program 2006-2010*, 2006, 2). Po roce 2015 zaujala KSČM jednoznačně negativní postoj ohledně migrace a uprchlické krize. Strana rovněž varuje před posílením krajní pravice díky imigraci a problémům s ní spjatých. Vojtěch Filip se také nechal mnohokrát slyšet, že migrace přímo souvisí s džihádem. KSČM volá po lepší ochraně hranic Evropy i samotných států (KSČM, 2016).

TOP 09

TOP 09 je podobně jako ODS pravicová konzervativní strana, avšak oproti kolegům z modrého tábora je strana velmi proevropská. Strana byla založena v roce 2009 Miroslavem Kalouskem, Petrem Gazdíkem a Karlem Schwarzenbergem. Strana se silně odvolává na evropské hodnoty, které dle jejích slov vycházejí z židovsko-křesťanských hodnot a tradic. Mezi významné osobnosti se vedle výše zmíněných řadí například Tomáš Czernin nebo velmi oblíbený Dominik Feri. Program do voleb PS v roce 2010 (*TOP 09, Volební program 2010 do poslanecké sněmovny*, 2010). Ve volebním programu z roku 2013 je tu v souvislosti s migrací zmíněná pouze bezpečnost a strana se chce zasadit o řešení problémů na úrovni Evropské unii a NATO (*TOP 09, Volební program 2013 do poslanecké sněmovny*, 2013). *TOP 09* začala migraci jako téma používat až v roce 2014 a její stanovisko je takové, že migraci je třeba řešit v zemi, ze které migranti přicházejí, a to předcházením konfliktů a poskytováním pomoci. V roce 2016 *TOP 09* přichází s dokumentem „Devět priorit *TOP 09* pro řešení migrační krize“, ve kterém shrnuje svoje postoje. *TOP09* dlouhodobě odmítá spojovat migraci s terorismem a bezpečnostními hrozbami. Strana taky zdůrazňuje postup v souladu s politikou Evropské unie.

Úsvit - SPD

Úsvit – Národní Koalice/Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury bylo politické hnutí založené v roce 2013 senátorem Tomiem Okamurou. Hnutí bývá považováno za krajně pravicové až extrémistické (Mazák, 2016:11-19). Hnutí bylo často spojováno s vyhroceným nacionalismem a euroskepticismem. Mezi známé osobnosti patří pochopitelně Tomio Okamura a Marek Černoch. *Úsvit* se prezentoval jako jediný pravý zastávce přímé demokracie v České republice, dovolával se ústavních změn ve prospěch přímé demokracie a striktního rozdělení legislativní a výkonné moci. Hnutí se účastnilo parlamentních voleb pouze v roce 2013 a poté voleb do Evropského Parlamentu v roce 2014 a krajských voleb 2016, poté následoval rozkol a rozpad. Jak je již zvykem, ve volbách do PS 2013 se migrace vůbec neobjevuje, což mě celkem překvapilo vzhledem k nacionalismu, který toto hnutí

provázel. Program se nese zejména v duchu ekonomických otázek a problematiky justice (Hnutí Úsvit, *Volební program do poslanecké sněmovny 2013*, 2013). Volby do Evropského parlamentu se však již nesou výrazně v anti-imigračním duchu. Součástí kampaně bylo i sepsání petice, která začínala větou: „*Nechceme u nás nepřizpůsobivé cizince nebo náboženské fanatiky*”³ Hnutí se stylizovalo do velkého odpůrce migrace a prosazovatele tvrdých opatření. Dokonce se zde vyskytovala myšlenka na vytvoření polovojenských krajských organizací k obraně státu a řešení konfliktních situací ve spojitosti s migrací. Úsvit patřil k velkým podporovatelům Miloše Zemana a jeho názorů na migrační krizi. Ještě v roce 2015 však z hnutí odchází Tomio Okamura a po jisté době se hnutí rozpadá.

Svoboda a přímá demokracie je politické hnutí založeno roku 2015 Tomiem Okamurou po jeho odchodu z hnutí Úsvit. Díky postavě zakladatele strany a velkému počtu přeběhlíků lze SPD považovat za faktického nástupce Úsvitu v prosazování politiky vedoucí k přímé demokracii a nacionalismu. SPD je podobně jako Úsvit euroskeptické a populistické hnutí. Pro SPD se stala přímá demokracie hlavním tématem, stejně jako pro hnutí Úsvit. SPD se také velmi silně věnuje hmotné odpovědnosti politiků a širším možnostem jejich trestního stíhání, což je další spojitost s hnutím Úsvit. Charakterizování SPD je velmi sporné a hnutí lze jen těžko zařadit do pravicového, nebo levicového pólu politického spektra. Otázce migrace se hnutí věnuje ihned od svého vstupu na politické kolbiště. SPD tedy přirozeně podporuje přísnou migrační politiku a odmítá přijímání uprchlíků, ať v rámci kvót, tak i bez nich. Hnutí podporuje vyšší pravomoci pro Policii ČR a uzavření hranic spojené s přísnými kontrolami. Změny by dle SPD měly zasáhnout i Armádu ČR a to prostřednictvím jejího odvolání z misí OSN a důrazem na působení na území České republiky. Nejvýraznější postavou hnutí je rozhodně Tomio Okamura, který bude v mém výzkumu často zmiňován z důvodů jeho aktivity.

Hnutí Úsvit a SPD budou v práci zkoumány jako jediný subjekt a to právě díky faktickému následnictví, které je vysvětlené výše v textu. Úsvit bude zkoumán v případě voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2013 a SPD bude zkoumána ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2017. Porovnání tedy bude mezi hnutím *Úsvit/2013* a *SPD/2017*. SPD migrační kvóty jednoznačně odmítá (Hnutí Úsvit se k nim nestihlo vyjádřit).

³ Petice je již nedostupná, jako většina dokumentů Hnutí Úsvit

Shrnutí

Tradiční politické strany působící v českém politickém prostoru se tématu migrace celkem překvapivě věnovaly. Jak je napsáno výše v textu ČSSD a ODS se migraci aktivně věnovali již v roce 2000, i když často v jiném smyslu a samozřejmě bez „rozlišování“ migrantů, jak se tomu děje dnes. V roce 2006 se stala migrace tématem pro KDU-ČSL i KSČM. Ovšem nejméně prostoru migraci z těchto stran věnovala KSČM, jak je patrné výše v textu. V onom roce KSČM zmínila migraci pouze jednou a to jenom jako jednu ze skupin, potřebných chránit. KDU-ČSL se již v roce 2006 migraci věnovala celkem obsáhle a věnuje migraci velký prostor. Další kapitolou jsou strany vzniklé po roce 2008 a to TOP 09, ANO 2011 a Úsvit/SPD. Všeobecně lze konstatovat, že tyto strany neměly dost času ke zformování jasné migrační politiky a jejich postoje k migraci lze sledovat až v souvislosti s probíhající migrační krizí.

Analytická část

Analytická část je rozdělená do pěti částí, ty budou představovat jednotlivé parlamentní volby, jejich shrnutí a závěr. V případě obou voleb budou analyzovaná volební období krátce představena. Co se týče analyzovaných debat, v roce 2013 v nich o migraci nepadlo ani slovo (v žádné z celkových 14ti). Jako příklad „nedůležitosti“ migrace v těchto debatách však budu rozebírat debatu týkající se otázek bezpečnosti a s ní spojených témat. Tuto debatu jsem i přes absenci migrace vybral pro ukázkovou komparaci bezpečnostních témat a sekuritizace. Debaty roku z 2017 jsou však velmi rozdílné a analýza diskurzu migrace bude vycházet ze všech debat, ve kterých byla migrace zmíněna. Dále budou v této části analyzována veřejná prohlášení čelních představitelů vybraných politických stran, konkrétně jejich přepisy z oficiálních stranických pramenů (webové strany i sociální sítě). Pro zachycení komplexnosti volební kampaně budou analyzovány také volební programy.

Volby do Poslanecké sněmovny 2013

Volby v roce 2013 byly předčasné a to z důvodů vycházejících z „kauzy Nagyová“⁴. Tehdejší ministr Petr Nečas podal 17. června demisi kvůli podezření ze zneužívání Bezpečnostní informační služby (BIS) jeho vedoucí sekretariátu Janou Nagyovou. Prezident Miloš Zeman odmítl pokračování vlády koalice ODS, TOP 09 a Lidem pod novou osobou premiérky Miroslavy Němcové a jmenoval úřednickou vládu Jiřího Rusnoka. Posléze se parlamentní strany vesměs dohodly na rozpuštění sněmovny a vypsání nových voleb. Poté se předsedové parlamentních stran sešli s prezidentem Milošem Zemanem, který jim sdělil, že nové volby hodlá vyhlásit na 25. a 26. říjen. Toto setkání se odehrálo 23. srpna a tímto dnem v souladu s volebním zákonem oficiálně začínají volební kampaně (viz teoretická část-Volební kampaně). Jak je však uvedeno v teoretické části, analyzované časové období je vymezené zákonem o volbách do poslanecké sněmovny a zejména jeho bodem osm paragrafem 16, což tedy vymezuje období začínající 16 dní a končící 48hodin před zahájením voleb. Toto vymezení se však týká pouze sociálních sítí a webových stran daného politického uskupení. Předvolební debaty jsou analyzovány samozřejmě od prvního (25. 9. 2013), do posledního dílu (24. 10. 2013).

Analýza volební kampaně ČSSD

Pro předčasné volby v roce 2013 přišla ČSSD s volebním programem nazvaným: „*Prosadíme dobře fungující stát*“. Tento program byl rozdělen na pět částí s těmito tématy: člověk, ekonomika, regiony, krajina a společnost. Tato témata byla dále rozdělena na podkapitoly a vesměs reflektovala jednotlivé vládní resorty, jako jsou finance, zdravotnictví, doprava, kultura, místní rozvoj atd. Ani jedna z částí programu nezmínila slovem migraci a to ani v kapitole věnované bezpečnosti, která bude migraci budoucím „domovem“ ve volebních programech stran. Významným bodem kampaně byla kontrola kvality potravin, což poukazuje na nedávnou (13 měsíců starou) „Metanolovou aférou“⁵.

Po zhlédnutí všech debat České televize pro volby do Parlamentu České republiky 2013 musím konstatovat, že téma migrace se v podání ČSSD ani jednou nevyskytla. Důkladně byly analyzovány všechny předvolební debaty Avšak představitelé ČSSD (a všech zbylých stran) se migrace nedotkli jak

⁴ Osoba bývalé vedoucí sekretariátu na Úřadě vlády během vlády Petra Nečase.

⁵ Metanolovou aférou je nazývána série otrav způsobených nezákonným přidáváním metanolu při nelegální a nezdaněné výrobě alkoholických nápojů a následným úmrtím 50 osob. Počet obětí bohužel není konečný (mezi obyvatelstvem se pohybuje neznámé množství otrávených lahví).

v debatě související se sociálními tématy (16. 10. 2013), tak ani v debatě věnované extremismu (10. 10. 2013) a ani v debatě věnované tématu bezpečnosti, která bude v roce 2017 pro stranický diskurz migrace klíčová. Vnímání tématu bezpečnosti v roce 2013 se z pohledu sociálních demokratů nese zejména v nutnosti policejních reforem a lepší práci tajných služeb ÚOOZ (Útvar pro odhalování organizovaného zločinu) a ÚOKFK (Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality). Antonín Sedřa (zástupce ČSSD v debatě na téma bezpečnost) na potřebu reformy poukazuje právě v souvislosti s údajnou neefektivitou tajných služeb v kauze “Metanol“.

Co se týče veřejných prohlášení, za celé zkoumané období jsem nenašel byť jediný příspěvek týkající se migrace a migrační politiky a to jak na webových stránkách ČSSD, profilech strany na sociálních sítích, tak ani v jiných médiích. ČSSD na svých sociálních sítích propagovala především svůj volební program, zvala na předvolební meetingy a kritizovala bývalé vládní strany (ODS, TOP 09). (Facebook a Twitter ČSSD, 2013)

S ohledem na výše zmíněná fakta, jsem nucen poukázat na to, že diskurz migrace nelze ve volební kampani ČSSD pro volby do Poslanecké sněmovny 2013 nijak analyzovat, a to z důvodu, že se migrace v kampani vůbec nevyskytuje.

Analýza volební kampaně ODS

Občanská demokratická strana měla ve volbách po vládní krizi velmi nezáviděhodnou a nelehkou pozici. Ve svém programu nazvaném: “#Volím_pravici“ se strana tradičně věnovala ekonomickým tématům a to věrna své konzervativně-liberální pravicové identitě, tedy nízkým daním, omezení byrokracie a omezenému přerozdělování veřejných financí. Strana zde také poukazuje na obměnu svých “tváří“ ve snaze se distancovat od kauz bývalého předsedy Petra Nečase. ODS však na rozdíl od ČSSD ve svém programu věnuje migraci alespoň minimální prostor:

„Migrační politika musí být přínosná pro Českou republiku. Považujeme v této oblasti za důležité přijímat pouze tolik cizinců, kolik jich jsme schopni integrovat, ulehčovat podmínky vstupu těm, kteří jsou přínosem, a naopak zpříšňovat podmínky těm, kterým jde jen o zneužívání našeho zdravotního a sociálního systému.“ (ODS, 2013:25)

V této době není migrace v očích ODS vnímána jak bezpečnostní hrozba, natož téma sekuritizace. ODS zde zdůrazňuje především ekonomickou roli migrantů. Strana zde poukazuje na potřebu integrace vzdělaných migrantů s to s ohledem na nedostatek kvalifikovaných pracovníků v technických i netechnických oborech. Zároveň se zde

vykytuje obava z možného zneužívání soc. a zdr. systému, které je však často přisuzováno spíše Romům a jiným sociálně vyloučeným skupinám. Díky “podmínce“ v dané citaci, lze také identifikovat rétorické koncepty sloužící ke zkoumání argumentačních strategií tzv. toposy a to zejména topos užítka: “*Musíme přijímat pouze přínosné migranty*“ a topos zneužívání: “*Musíme omezit migraci zneuživatelům zdr. a soc. systému*“. Program také postrádá jakékoliv rozlišování migrace a s ohledem na zmiňování pouze ekonomických otázek na ně pohlíží jen jako na ekonomické migranty.

V debatě České televize na téma bezpečnost byla ODS zastoupena Janem Hrdým, předsedou ODS Uherské Hradiště. Řečník strany zde obhájí minulé reformy prováděné tehdejším ministrem vnitra Ivanem Langerem⁶, se kterými souvisí témata debaty jako počty, platy a vybavení policistů. Jan Hrdý nevidí v počtech policie zásadní bezpečnostní problém, i když připouští stoupající vážnost situace a nutnost budoucích reforem. Na závěr Jan Hrdý hájí tehdejší vládní koalici ve věci postupu v kauze Metanol. ODS tedy nelze považovat za sekuritizačního aktéra ohledně tématu bezpečnosti potravin a tuto hrozbu (zejména v souvislosti s Metanolem) pokládá za překonanou.

Stejně jako u většiny ostatních politických stran jsou webové stránky a profily na sociálních sítích zcela prosty zmínek natož prohlášení o migraci. Strana zde pouze představovala své jednotlivé kandidáty a propagovala jednotlivé části svého volebního programu (Facebook a Twitter ODS, 2013).

Analýza volební kampaně KDU-ČSL

Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová je stranou, která se na poměry voleb roku 2013 zabývá migrací velmi rozsáhle a věnovala jí nejvíce prostoru ze všech analyzovaných politických uskupení. Téma migrace je zde zastoupeno jak v kapitole zahraničních věcí, tak v kapitole o bezpečnosti státu. KDU-ČSL se zde dovolává přísnější migrační politiky, ale nikoliv pouze v rámci státu:

„(podporujeme) Přísnější unijní politiku imigrační politiky s důrazem na integraci migrantů v Evropě, při zachování otevřenosti vůči osobám pronásledovaným za podporu demokracie a náboženské svobody“ (KDU-ČSL, 2013: 12)

⁶ Bývalý a v té době kriminalisty vyšetřovaný ministr vnitra za ODS.

Strana tu tedy vystupuje vůči migraci a navrhuje přísná regulační opatření, na druhou stranu ale zdůrazňuje svůj křesťanský postoj, když se dovolává větší pomoci migrantům, kteří to opravdu potřebují. Na rozdíl od ODS zde můžeme pozorovat i zahrnutí jiných typů migrace než pouze té ekonomické. Stara tímto bodem připouští existenci tzv. uprchlíků, tedy migrace z politických, náboženských či etnických důvodů, kdy jsou migranti ve své původní zemi pronásledováni či perzekvováni tamním režimem pro své hodnoty, přesvědčení či původ. Migrace zde tedy rozhodně není sekuritizována a jako součást diskurzivní strategie (argumentace) se zde vyskytuje topos humanitarismu: *“Musíme pomoci pronásledovaným lidem“*. V dalším oddíle věnovaném migraci (tentokrát v otázce bezpečnosti) strana varuje před terorismem a odvolává se na kolektivní spolupráci v rámci EU a trestání států, které terorismus podporují. V tomto bodu sice není o islámu a migraci ani zmínka, ale hned v dalším řádku bez zvláštního oddělení strana hovoří o nutnosti dialogu mezi většinovou společností a imámy. Tím strana nepřímou upozorňuje na problém častého propojení mezi islámskou migrací a teroristickými útoky⁷. V kapitole *důsledky migrace* však můžeme najít především pozitivní konotace a volání po kvalitní péči pro legální migranty. Taky zde nalezneme potřebu migranty pozitivně motivovat k integraci:

„Známky integrace přistěhovalců do majoritní společnosti by měly být ze strany státu odměňovány.“ (KDU-ČSL, 2013: 12)

Tato citace obsahuje topos spravedlnosti *“Integrace by měla být odměněna“*. I přes vnímání jednotlivých typů migrace lze říci, že migrace je v programu strany zmiňována v negativních souvislostech a to zejména s přihlédnutím na sekuritizaci.

Co se týče debaty v České televizi, KDU-ČSL tam zastupoval Ondřej Benešík, tehdejší starosta obce Strání a v otázce bezpečnosti migraci nezmínil ani jednou, zaobíral se zejména problematikou přehlcení soudů a policie a s tím spojenou potřebou reformy. Dále hovoří pouze o potřebě lepšího elektronického vybavení a přidává postřehy ze svého starostování. (ČT24, debata: bezpečnost). V této debatě tedy žádné téma nepodléhá v debatě extrémní politizaci.

Na facebookovém profilu strany a oficiální webové stránce není navzdory četnosti migrace ve volebním programu ani zmínka o migraci nebo migrační politice. Podobně jako zbylé strany zde KDU-ČSL zve voliče na meetingy a propaguje svůj program, dále tu pak často sdílí projevy Pavla Bělobrádka, které se však migrace netýkají. Stejně je na tom Twitter, který

⁷ V EU data policie často hovoří o radikalizaci muslimů právě skrze kázání imámů v mešitách.

žádný příspěvek s tímto zaměřením v této době neneviduje (Facebook a Twitter KDU-ČSL, 2013).

Analýza volební kampaně KSČM

Komunistická strana Čech a Moravy nevěnovala migraci ve svém volebním programu pro volby roku 2013 ani slovo. To je zajímavé s ohledem na to, že bezpečnosti jako takové komunisté věnují ve volebním programu podstatnou část, konkrétně necelou jednu stranu z celkových šesti. Tato absence migrace v obsahu části věnované bezpečnosti svědčí o tom, že migrace pro komunistickou stranu nepředstavovala významné volební téma natož hrozbu. Diskurz bezpečnosti se tradičně nese v duchu odporu vůči reliktvům studené války (NATO) a vměšování se zahraničních nátlakových skupin. V kontextu často zmiňovaných Benešových dekretů⁸ lze tyto skupiny interpretovat jako německé spolky usilující o anulování dekretů. Odpor k NATO se jako politické téma spojené s bezpečností objevuje již od založení strany v roce 1990 a potvrzuje provýchodní orientaci strany.

Program se jako celek nese zejména v duchu ekonomických témat, jako jsou sociální jistoty a zlepšení finanční situace země po “zkáze“ zanechané vládní koalicí. Tuto zkázu strana vnímá v kontextu vládní krize a údajné prohnulosti všech vládních stran po roce 1989. Podobně jako v případě ČSSD, zde není možné diskurz migrace analyzovat z důvodu absence jakékoliv zmínky o migraci.

V diskuzi byla KSČM zastoupena známým, dlouholetým členem a poslancem Vladimírem Koníčkem. Koníček v debatě o bezpečnosti zastává dlouhodobý názor KSČM o vystoupení z NATO. Dále zde strana slibuje posílení pravomocí policie a založení jakési dobrovolnické služby a kritizuje Ivana Langera. Koníček také obviňuje BIS (Bezpečnostní informační služba) z nekompetence (ČT24, debata: bezpečnost). Toto kritizování tajných služeb lze stejně jako v případě ČSSD interpretovat v souvislosti s pozdním odhalením viníků kauzy Metanol, jež tak měla za následek řadu obětí na životech. Stejně jako v programu se ani zde migrace nevyskytuje, a proto není možné stranický diskurz migrace analyzovat.

Jako u všech ostatních stran jsem na facebookovém profilu strany nenašel jedinou zmínku o migraci a účet na Twitteru byl založen až v roce 2018. Strana na Facebooku především odkazovala na předvolební meetingy s kandidáty KSČM a vyjadřovala se k ekonomickým tématům.

⁸ Označení dekretů vydaných prezidentem E. Benešem o konfiskaci majetku etnických Němců a kolaborantů.

Analýza volební kampaně TOP09

První z mladších politických stran TOP 09 patří mezi ta politická uskupení, která migraci ve svém programu nikterak nezmiňují. Program pojmenovaný “Víme, kam jdeme“ se nese zejména ve jménu potřeby bránit svobodu a demokracii, což úzce souviselo se zvolením prezidenta Miloše Zemana, který dle TOP 09 tyto principy ohrožuje. Program je dále strukturovaný do kapitol, které odpovídají jednotlivým resortům ve vládě. Pro tuto práci je z těchto částí nejdůležitější kapitola “Zahraniční a obranná politika“. Strana se v této části věnuje zejména potřebě úzké spolupráce EU a NATO v řešení bezpečnostních hrozeb. Nelze zde analyzovat extrémní politizaci jakéhokoliv tématu jako bezpečnostní hrozby, avšak vyskytuje se tu podkapitola upozorňující na potřebu věnovat pozornost Ruské federaci a to s ohledem na její “určité autoritativní rysy a nesrozumitelné právní prostředí“. Strana v programu tedy neidentifikuje žádné významné bezpečnostní hrozby a pouze chce upevňovat stávající spojení. Diskurz migrace v programu tedy opět není možno analyzovat z důvodu absence jakékoliv zmínky o migraci.

V ČT diskusi zastupovala TOP 09 mediálně velmi známá osobnost, a to Petr Gazdík. Pan Gazdík v diskusi prezentuje postoj TOP09 k bezpečnosti státu avšak bez zmínky o migraci. Hovoří zde o příčinách úbytku policistů. Dále v diskusi řeší nutnost lepšího financování policie, co se týče vybavení i růstu výplat (ČT24, debata: bezpečnost). Tyto názory jsou jako i u ostatních řečníků myšleny v kontextu Metanolové aféry a reformy Ivana Langera, který je označován za viníka nízkého počtu policistů.

I přes svoji aktivitu na Facebooku a Twitteru, nebyl v tomto časovém období nalezen ani jeden příspěvek týkající se migrace ať formou přepisu prohlášení, nebo odkazu, podobně jako volební program se i obsah sociálních sítí nesl v duchu boje za demokratické hodnoty a vzdělávání (Facebook a Twitter TOP 09, 2013).

Analýza volební kampaně ANO 2011

ANO 2011 je jedinou tzv. mladší politickou stranou, která ve svém programu zmiňuje migraci. Onu zmínku nalezneme v kapitole věnující se obraně a bezpečnosti státu:

„Na pozadí mezinárodního terorismu je stále aktuálnější hrozba šíření zbraní hromadného ničení a nekontrolovatelná migrace lidí z postižených oblastí. „ (ANO, 2013)

Pojem migrace je zde zmiňován v souvislosti s terorismem a se zbraněmi hromadného ničení a je jednoznačně definována jako hrozba pro bezpečnost České republiky. ANO 2011 se zde

tedy jednoznačně staví do role sekuritizačního aktéra a migrace se stává sekuritizovaným tématem. Migranti jsou zde úzce spojováni s hrozbou terorismu. Dále je zde možné identifikovat topos nebezpečí (strana prezentuje hrozbu migrace spojením s terorismem) a hrozby v rámci argumentační diskurzní strategie. V programu je také migrace přímo spojena s konflikty na Středním a Blízkém východě. Strana zde také zohledňuje roztržičnost muslimů a s tím spojenou vysokou pravděpodobnost dalších konfliktů. Strana v programu vůbec nerozlišuje mezi různými druhy migrace a naopak je zde migrace vnímána jako homogenní a nekontrolovatelná skupina. Stejně jako u většiny ostatních stran se zbytek volebního programu nesl v duchu ekonomických otázek. Mezi priority patřila témata ohledně snižování nezaměstnanosti, snižování DPH a celkově větší kontroly odvádění daní a trestání daňových úniků. Podobně jako ČSSD strana ANO 2011 slibovala regulaci cen energií a větší kontrolu nad exekutory.

V diskusi věnované bezpečnosti bylo ANO 2011 reprezentováno dnes velmi známým politikem a prvním místopředsedou Poslanecké sněmovny Radkem Vondráčkem. V otázce bezpečnosti zde Radek Vondráček pouze poukazuje na problémy, jako jsou odchody policistů z výkonné služby, nedostatečné financování policie a metanolová kauza. (ČT24, debata: bezpečnost) I v tomto případě se zástupce strany věnuje potřebám reformy Policie ČR a nevyskytuje se zde žádná sekuritizace. Diskurz migrace zde vzhledem k její absenci není možné analyzovat.

Na facebookovém profilu jsem nenalezl ani zmínku o migraci. Strana ANO 2011 zde sdílela videa z meetingů, dopisy od voličů a propagovala svůj program (Facebook ANO 2011, 2013). Nenašel jsem ani žádná veřejná prohlášení na toto téma. Co se týče Twitteru, vůbec jsem nenalezl profil hnutí ANO 2011.

Analýza volební kampaně Úsvit

Hnutí Úsvit se ve volebním programu nevěnovalo migraci ani jediným slovem a dokonce se ani nevěnovalo otázce bezpečnosti, což je v těchto volbách ojedinělý případ. Co se tedy týče programu, není možné analyzovat diskurz bezpečnostních hrozeb a ani migrace.

Úsvit postavil svoji kampaň a svůj volební program na prosazení ústavních změn v České republice. Konkrétní ústavní změny by se týkaly zavedení modelu přímé demokracie a důsledného oddělení výkonné, zákonodárné a soudní moci. V otázce přímé

demokracie Úsvit sliboval prosazení zákona o referendu, přímou volbu poslanců, starostů a hejtmanů a možnost odvolatelnosti všech volených politiků (také prostřednictvím referenda). V otázkách ekonomiky Úsvit jako i ostatní politické strany sliboval boj proti nezaměstnanosti a také zmenšení sazeb DPH. Dalším důležitým prvkem v programu byla hmotná a trestní zodpovědnost pro všechny osoby hospodařící se státním majetkem. Úsvit zde také prosazuje zrušení ministerstva financí a rozdělení jeho činností pod nezávislé agentury. V otázce důchodů SPD slibuje stabilizaci celého důchodového systému a následnou valorizaci. Podobně jako KŠČM a ČSSD i Úsvit slibuje vyšší kontrolu exekutorů a omezení jejich pravomocí (Úsvit, 2013).

Názor Úsvitu v diskuzi na téma bezpečnosti prezentoval budoucí poslanec (a také pozdější přeběhlík k SPD) Jaroslav Holík. Pan Holík se zde zastává policejního prezidenta Lessyho⁹ a odmítá politické tlaky na Policii ČR (ČT24, debata: bezpečnost). Politické tlaky zde Holík zmiňuje v kontextu napadání Policie ČR a tajných služeb ze strany stran bývalé koalice, které tajné služby a policii nařknuly z účelovosti obvinění Nagyové s cílem sesadit vládu. Úsvit zde ale tyto kauzy nijak nedramatizuje a nepokládá je za bezpečnostní hrozbu pro Českou republiku, a tudíž zde nedochází k sekuritizaci.

Analýza sociálních sítí Úsvitu není možná, jelikož profily této politické strany již neexistují a stejně tak jsem nenalezl žádné veřejné prohlášení týkající se migrace v profilu Tomia Okamury (zbylé výrazné osobnosti Úsvitu už tyto profily nevlastní a vystupují s profily SPD- např. Radim Fiala).

Shrnutí voleb do PS 2013

Výsledky mé analýzy nejsou ani trochu překvapivé. Lze pochopit, že migrace nebyla v roce 2013 důležitým tématem ve společnosti, protože se jí strany nevěnovaly ani ve volebních kampaních. Pro 95% občanů byly v té době nejpálčivějšími problémy korupce a nezaměstnanost¹⁰. Kampaně a programy byly stavěny zejména na ekonomických otázkách jako je nezaměstnanost, což je pochopitelné v kontextu odehrávající se ekonomické krize, která se projevila vlnou propouštění a hospodářského propadu¹¹. Jak si jistě pozorný čtenář všiml, prostoru k diskurzivní analýze pojmu migrace v této části nebylo mnoho. To je

⁹ Bývalý policejní prezident, který byl obviněn GIBS (Generální inspekce bezpečnostních sborů) ze zneužití pravomocí veřejného činitele. 3. prosince 2013 byl Petr Lessy očištěn a dnes vykonává funkci českého policejního atašé v Bratislavě.

¹⁰ Podle průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění z 30. 04. 2013.

¹¹ Dle [Českého statistického úřadu](#) se v listopadu 2008 meziročně snížila průmyslová produkce v ČR o 17,4 % a hodnota nových zakázek klesla o 30,2 %.

zapříčiněno tím, že v programech se migrace objevila pouze u tří politických stran (KDU-ČSL, ODS a ANO). KDU-ČSL se migraci věnovala ze všech stran jednoznačně nejvíce a ze tří výše zmíněných stran jako jediná rozlišovala mezi více druhy migrace a nevnímala ji pouze v negativních souvislostech, což dokládají například toposy humanitarismu a užitku. Naproti tomu strana ANO 2011 pracuje především s negativními stránkami migrace, což je jasně vidět na propojování tématu migrace s terorismem. Strana ANO 2011 se tedy projevila jako sekuritizační aktér a migraci označila za bezpečnostní hrozbu pro Českou republiku. “Střední“ cestou se vydala ODS, která migraci nevnímá jako bezpečnostní hrozbu, ale zároveň ji nijak nerozlišuje a zabývá se pouze migrací ekonomickou. V programu ODS lze také najít rétorické koncepty sloužící ke zkoumání argumentačních strategií tzv. toposy. První je topos užitku, který lze shrnout takto: *Migranti musí být kvalifikovaní, aby byli prospěšní*. Druhý je topos zneužití: *Musíme omezit migraci, která má za cíl zneužít nás zdravotní a sociální systém*. Na pomyslné škále přístupu k migraci lze tedy ODS postavit do jejího středu a KDU-ČSL a ANO 2011 na její protilehlé konce.

Co se týká debat, migrace se zde nevyskytovala ani jednou a to bez výjimky. Analyzovanou diskuzí byla volební debata na téma bezpečnost, jelikož její podoba v roce 2017 (co se týče migrace) je velmi rozdílná a vhodná ke vzájemné komparaci. Bezpečnostní debatu roku 2013 lze shrnout jako diskuzi o potřebě reformy policejního sboru a to zejména ve spojitosti s počtem policistů, vybavením a reorganizací. Ohledně tohoto tématu byla strany víceméně jednotné a jejich názory se lišily pouze v detailech. Sekuritizace nebyla v debatě patrná a to ani v případě nedostatečného financování policie či kvality potravin. Tato témata sice byla prezentována jako problém, ale rozhodně ne jako existenční hrozba pro referenční objekt (stát/národ), která umožňuje použití mimořádných prostředků. Konstruování hrozby, jako existenční je přitom hlavní podmínkou sekuritizace.

Volební rok 2017

Volby do poslanecké sněmovny v roce 2017 svými výsledky jistě nebyly tak překvapivé jako volby v roce 2010 a 2013, avšak i tak byly zajímavé a to díky mediálním přestřelkám mezi koaličními stranami a to zejména mezi ČSSD a ANO. Andrej Babiš však z těchto konfliktů jak s ČSSD, tak i s opozicí vyšel jako vítěz, což nezměnilo ani trestní stíhání jeho osoby. Velkou roli měl také prezident Miloš Zeman, který dával dost jasně najevo svůj až nepřátelský postoj k ČSSD (zde můžeme naléznout podobnost s Václavem Klausem) a sympatie k hnutí ANO a Andreji Babišovi (Jiří Vyvadil, 2016).

V těchto parlamentních volbách bylo pochopitelně mnohem více příspěvků na téma migrace, nežli v roce 2013 a o to bude analýza rozsáhlejší. Analyzovat budu volební programy, debaty v České televizi a veřejná prohlášení politiků reprezentujících analyzované politické strany na sociálních sítích. Co se týká debat, v roce 2013 se migrace neobjevila ani v jedné televizní debatě, naproti tomu, v roce 2017 se stala centrálním tématem hned ve dvou debatách. Tematické okruhy těchto debat jsou: Zahraniční politika (4. 10.) a Obrana a bezpečnost (15.9.).

Analýza kampaně ČSSD

ČSSD těsně před volbami postihlo vnitrostranické zemětřesení, při kterém na funkci předsedy rezignoval Bohuslav Sobotka a v ČSSD nastala takzvaná vláda triumvirátu (Sobotka jako premiér, dočasný předseda strany Chovanec a volební lídr Lubomír Zaorálek), což se projevilo na volební kampani. Česká sociálně demokratická strana patřila ke stranám, které se migraci v roce 2013 vůbec nevěnovaly. V roce 2017 však již ČSSD věnovala migraci téměř půl strany svého volebního programu, což je první viditelný rozdíl. Už na tom je jasně patrný rozdíl ve vnímání migrace jako atraktivního tématu a to umožňuje analyzování jejího diskurzu ve volební kampani ČSSD.

Co se týče volebního programu, tak v něm můžeme nalézt migraci ve dvou kapitolách. První zmínka je v kapitole *“Prosperující a moderní hospodářství“* a neregulovaná pracovní migrace je zde prezentována jako hrozba snižování ceny práce v České republice. To lze dát do kontextu s obecně přijímaným názorem, *“že nám migranti berou práci“* (Musil, 2016) a to tím způsobem, že vykonávají práci za cenu, za kterou by to občan České republiky neudělal. Jedná se tedy o predikační diskurzivní strategii dle přisuzování negativních vlastností jako *“nelegální a pracovní“*. Na první pohled se tato část programu může jevit jako přisuzující pouze negativní konotace migraci, avšak zde musím znovu upozornit na výše zmíněná přídavná jména, která jako hrozbu zmiňují pouze nelegální ekonomickou migraci a nikoliv migraci jako celek.

Další zmínky o migraci jsou v kapitole s názvem: *Bezpečná a spravedlivá země v srdci Evropy*. Hned v úvodu strana zmiňuje *“velké otřesy a období neklidu v Evropě“*. Slovo otřes je zde metaforou pro negativní a destrukční proces/prvek. ČSSD těmito otřesy jistě poukazuje i na události spojené s migrační krizí a přisuzuje jim tím negativní konotace, avšak hned

voliče uklidňuje ubezpečením, že se stát (tedy vládní strana ČSSD) o občany stará a zajišťuje jim bezpečnost. V této kapitole je migrace zmíněná i takto:

“V oblasti bezpečnosti musíme reagovat na řadu nových hrozeb. Nepochybně nejvážnější hrozbou je nárůst terorismu, sílí rizika kybernetických útoků, nelegální migrace a další.” (Volební program ČSSD 2017)

V této části lze opět identifikovat predikční diskurzivní strategii a zejména koncept sekuritizace, který je zde aplikován na tematiku migrace. ČSSD zde jako sekuritizační aktér migraci jasně definovala jako novou hrozbu srovnatelnou s terorismem a kybernetickými útoky. Jistý diskurz migrace lze identifikovat i ve slovním spojení “řadu nových hrozeb“. ČSSD zde tedy uznává, že se migrace stala tématem a bezpečnostní hrozbou až po vyvrcholení migrační krize, což jen potvrzuje výsledky mé analýzy věnující se ČSSD v roce 2013.

V debatě na téma “Zahraniční politika“, ve které figurovalo podtéma migrace/migrační kvóty, byla ČSSD zastoupena svým volebním lídrem Lubomírem Zaorálkem. Zaorálek zde víceméně pouze obhajoval vládní kroky a vysvětloval problematiku infringementu¹² vedeného proti České republice. Migrace je zde tedy zmiňována pouze ve spojitosti s migračními kvótami, což je téma, které vnímání migrace ze strany politických stran ovlivňuje pouze okrajově a zkoumání diskurzu migračních kvót by bylo velmi rozsáhlé a na samostatnou práci.

ČSSD byla v debatě: “Obrana a bezpečnost“ reprezentována svým budoucím předsedou Janem Hamáčkem. Ve spojitosti s terorismem pan Hamáček zmiňuje to, že úspěšný boj s terorismem v 70. letech byl zapříčiněn tím, že na terorismus se pohlíželo jako na čistě kriminální čin a dnes je chybou, že se do toho zakomponovala ideologie a straší se občané. Reprezentant ČSSD tu tedy vyloženě odmítá spojování terorismus s (nejmenovanou) ideologií a s tím spojenou démonizací, což lze v kontextu doby chápat jako odmítání spojitosti terorismu s islámem. Jmenováním terorismu v 70. letech je také nepřímě poukazováno na nenáboženský terorismus, kterým lze označit například sérii teroristických útoků v Itálii tzv. “Olovněná léta“. ČSSD tedy nijak nespojuje terorismus s islámem a natož s migrací. Dále se Hamáček v debatě věnuje financování armády a policie podobně jako v roce 2013. V debatách se na rozdíl od ostatních stran ČSSD migraci jako takové příliš nevěnovala, spíše hovořila o kvótách a vyzdvihovala své zásluhy ohledně řešení migrační

¹² Řízení o nesplnění povinností členského státu ze strany Evropské komise vůči České republice ve věci odmítání migračních kvót.

krize v České republice jako například zde: „*Přece se počítá výsledek a česká vláda byla při řešení migrační krize úspěšná.*“ (Debaty České televize, 15.9.2017) ČSSD si tedy za migrační krizi nárokuje plusové body.

K mému velkému překvapení jsem na sociálních sítích nenalezl ani jeden příspěvek věnující se migraci ve vymezeném časovém období. Procházel jsem profily těchto osobností: Milan Chovanec, Lubomír Zaorálek, Bohuslav Sobotka a samozřejmě oficiální stranické profily. Pouze na webových stránkách jsem našel dva příspěvky věnované migraci a to té nelegální. Nelegální ekonomická migrace je v příspěvcích Bohuslava Sobotky a Lubomíra Zaorálka prezentována jako ekonomická hrozba pro trh a cenu práce, opět je zde tedy migrace vnímána jako ekonomická hrozba, podobně jako v programu.

ČSSD tedy zachází s pojmem migrace především ve spojitosti s ekonomickou hrozbou, a tudíž se dá hovořit o sekuritizaci s ekonomickým zdrojem hrozeb. Pouze v programu nalezneme migraci označenou jako bezpečnostní hrozbu, avšak tato myšlenka není v analyzovaných datech nijak dále rozváděna. Musíme vzít v potaz, že řešení migrační krize spadalo čtyři roky vlády do agendy ČSSD a byla za něj zodpovědná. Toto se projevilo zejména v debatách, kde strana migrační krizi prezentovala jako úspěšně zvládnutou a odvolávala se na úspěchy svého přístupu k migraci. Minimální místo v programu a malá důležitost pojmu migrace vypovídá o malém významu tohoto tématu pro Volby do poslanecké sněmovny 2017. Celkově lze ale diskurz migrace v očích ČSSD označit za negativní a to zejména ve spojitosti s ekonomickou hrozbou pro Českou republiku. Analýza nenalezla jakékoliv spojování terorismu s islámem a ani migrací. Na druhou stranu strana nijak migraci nerozlišovala a vůbec nepracovala s pojmem uprchlictví. Ve spojitosti s migrací byla identifikována predikační diskurzivní strategie a to formou přisuzování negativních vlastností.

Analýza volební kampaně ODS

Občanská demokratická strana patřila do úzké skupiny politických subjektů, které řešily téma migrace již v roce 2013. Ovšem zatímco v roce 2013 věnovala ODS migraci tři řádky, tak v roce 2017 je migrace součástí hned dvou částí programu pojmenovaného „*Silný program pro silné Česko*“. Migrace se zde vyskytuje v kapitolách „*Vnější a vnitřní bezpečnost*“ a „*Zahraniční věci a evropská politika*“. V kapitole věnované bezpečnosti nalezneme migraci pouze v bodě věnovanému odmítavému postoji vůči migračním kvótám. Migraci jako

takovou tedy v tomto bodě nevnímá ODS jako hrozbu, vnímá tak spíše povinné přerozdělování. Tato hrozba je tedy prezentována spíše jako záležitost vycházející z EU a nikoliv migrantů. V kapitole reprezentující zahraniční politiku nalezneme tento bod:

“(zavedeme) Odpovědnou a důslednou přistěhovaleckou politiku, je důležité ulehčovat podmínky vstupu těm cizincům, kteří mohou být přínosem a naopak zpříšňovat podmínky těm, kteří nemají úctu k našim zákonům, hodnotám a zvykům a jde jim o zneužívání našeho sociálního systému“ (Volební program ODS, 2017)

Z tohoto úryvku je zřejmé, že ODS není strana prosazující absolutně restriktivní migrační politiku. Stejně jako v roce 2013 strana podmiňuje migraci přínosem pro společnost, avšak novou podmínkou je úcta k našim hodnotám/zvykům/zákonům, což odhaluje vnímání migrace ze strany ODS také jako kulturní hrozby. Odkazem na zneužívání sociálního systému lze vyvodit, že onen přínos je definován zejména v ekonomických termínech. Co se týká úcty k našim hodnotám a zvykům ve společnosti, tak se jedná o nerealistické dělení, jelikož úcta je neměřitelná a její vnímání je čistě subjektivní záležitostí. Úcta k našim zákonům je již samozřejmě měřitelná jejich dodržováním. Samotnými hodnotami (ohroženými migrací) jsou nepřímo zamýšleny evropské křesťanské hodnoty, které lze označit jako ohrožené v kontextu toho, že mezi lety 2010 a 2016 přišlo do Evropy 7 milionů migrantů, ze kterých bylo 3,6 milionu muslimů (Pew Research Center, 2017). Dále v programu ODS požaduje výjimku z unijní azylové a migrační politiky. Tímto bodem ODS dostává své pověsti euroskeptické konzervativní strany. Strana migraci tedy chápe jako téma, které si musí každý stát vyřešit sám a odmítá zásahy zvenčí. Tento názor samozřejmě naráží na migrační kvóty a jejich odmítavý postoj ODS vůči nim.

V debatě České televize na téma “Zahraniční politika“ je ODS reprezentována budoucím poslancem Martinem Kupkou. Kromě odmítání kvót se v debatě Martin Kupka zaobírá zejména potřebou samostatného rozhodování v migrační politice, stejně jak to činí ODS ve svém programu:

“(…) my přeci chceme azylovou politiku, která důsledně bude hájit nárok státu rozhodnout o tom, kdo v té zemi bude pobývat, aby mohl rozhodnout o tom, jestli to bude člověk, který bude respektovat naše hodnoty a bude pro zemi přínosem anebo naopak, půjde sem jako nepřítel (...)” (Předvolební debata ČT, 4. 10. 2017)

Opět je zde očividné vyobrazování alespoň části migrantů jako potenciální kulturní hrozby a snahu dělit je dle prospěšnosti a úcty vůči našim hodnotám, ovšem s tím rozdílem, že migrant,

který nectí naše hodnoty už je profilován jako nepřítel. Lze zde identifikovat argumentační diskurzivní strategii, která zde migrantům přisuzuje negativní vlastnosti a to domnělé nepřátelství. Dané sdělení je tak mnohem expresivnější s cílem ukázat naléhavost celé problematiky. V tomto prohlášení je tedy možné identifikovat topos *nebezpečí*. Hlavní tezi lze zformulovat takto: “Migrace je hrozba a stát o ní má právo rozhodovat.“ a argumentem je: “Migrant může být nepřítel.“. Topos lze tedy formulovat v tomto znění: “Jestliže stát nebude migraci rozhodovat, tak mohou přicházet nepřátelští migranti“.

V debatě na téma “Obrana a bezpečnost“ byla ODS reprezentovaná poslankyní Janou Černochovou. Magistra Černochová se zde v souvislosti s migrací vymezuje proti islámu s upozorněním na případy porušování zákonů České republiky v islámských modlitebnách a to šířením nenávisti zejména formou antisemitismu (*Michal Horák, iDnes, 27. 5. 2012*). Nekontrolovatelná migrace je zde dávána do přímé souvislosti s islámem a terorismem. ODS ústy Černochové tedy vnímá migraci jako velkou bezpečnostní hrozbu pro Českou republiku a spojuje ji s teroristickými útoky. Jedná se tedy o predikační diskurzivní strategii, která se projevuje přisuzováním negativních vlastností migraci a simplifikací migrantů jako muslimů či teroristů. Toto tvrzení však naráží na fakt, že mnozí teroristé nebyli migranti, a že v mnoha případech ani muslimové (v případě separatistů), často se jedná o potomky imigrantů z druhé, nebo třetí generace (*Usnesení Evropského parlamentu, 18.20.2018*). Černochová zde dále kritizuje státy, které by měly bránit schengenskou hranici a nedělají to, v této souvislosti je zde připuštěna možnost jejich vyloučení z EU a zrušení Schengenského prostoru. To lze dát do jasného kontextu s v té době tristní migrační situací v Řecku a v Itálii, kdy tyto státy nezvládaly zamezovat ilegální migraci a přes jejich území se do Evropy dostaly statisíce imigrantů (*UHNCRIOM, 22. 12. 2015*). Myšlenka zrušení Schengenského prostoru je slyšet celkem často, přičemž jako důvod se uvádí to, že migrantovi stačí přejít jedny hranice a poté je jeho pohyb po EU nekontrolovatelný. Dále zde z úst Jany Černochové zaznívá kritika EU a to vzácně ne kvůli kvótám, ale kvůli takzvaným “pozvánkám“ pro migranty.

Na sociálních sítích je ODS velmi aktivní a tomu odpovídá i počet příspěvků týkajících se migrace. Na Facebooku jsem našel tři příspěvky týkající se migrace a na Twitteru žádný, zkoumány byly profily Petra Fialy, Jany Černochové a Zbyňka Stanjury. Příspěvky na Facebooku byly laděny zejména v náboženské rovině migrace a pro představu jsem vybral tento, který vykresluje migraci jako kulturní hrozbu:

„(...) Nemůžeme akceptovat kvóty, nemůžeme přijímat lidi, kteří sem nechťejí, podle mě jsou kvóty naprosto nehumánní a neměli bychom si sem zavléct problémy, které našťestí nemáme a to jsou radikální islámské komunity.(...)“ (Per Fiala, Facebook, 2017)

V tomto úryvku lze identifikovat pojmenovávací diskurzivní strategii, kde je jako hrozba označena radikální muslimská komunita, která je spojována s migrací, čímž se jedná i o predikační strategii. Tato predikační strategie se projevuje přisuzováním negativních vlastností a jevů migraci, v tomto případě se jedná o existenci jevu radikálních muslimských komunit. Kromě obvyklého odmítání kvót je zde očividné redukování migrace na problematiku islámu, tedy její automatické propojování s radikálním výkladem islámu, který je stavebním kamenem každé islamistické teroristické skupiny. ODS spojuje migraci s islámským terorismem i v dalším příspěvku, ve kterém v souvislosti s migrací Petr Fiala zdůrazňuje odmítání radikálních muslimů (ODS, Facebook, 2017). Migrace je tak v tomto ohledu vykreslována jako bezpečnostní hrozba pro fyzickou integritu českých občanů. Tato simplifikace migrace, kdy jsou migranti obecně redukováni na islámské teroristy ovšem vůbec neodpovídá empirickým datům. Expert OSN na boj proti terorismu ve zprávě z roku 2016 zdůraznil, že neexistují důkazy o tom, že by migrace vedla ke zvýšené teroristické činnosti (Emmerson, 2016) a ke stejnému výsledku došlo i centrum ICCT (2016).

Analýza diskurzu migrace ODS poukázala na fakt, že migrace nebyla pro ODS téma, na kterém by zakládala svoji volební kampaň, ale i tak migrace dostala nemalý prostor v programu, debatách a na sociálních sítích. Strana rozlišuje ekonomickou migraci dle prospěšnosti v roce 2013 a v roce 2017 v tom pokračuje. Pozitivní postoj ODS k migraci již není podmíněn pouze ekonomickou přínosností migrantů jako v roce 2013, ale také úctou k našim zákonům a kulturním normám, což naznačuje nový bezpečnostní rozměr chápání migrace ze strany ODS, totiž vyobrazení migrantů jako potenciální kulturní hrozby v důsledku redukcionistického pohledu na migranty jako na islámisty či dokonce teroristy, čímž přidává další bezpečnostní rozměr fyzického ohrožení českých občanů. Z tohoto spojení a příspěvků na sociálních sítích lze identifikovat spojování migrace s radikálním islamismem a terorismem. ODS se tedy neřadí mezi příznivce nepropustitelnosti hranic, avšak má velmi přísné požadavky z hlediska úcty k našim hodnotám a tradicím. ODS se v kampani také projevuje jako sekuritizační aktér, a to spojováním migrace s terorismem a dalšími bezpečnostními hrozbami. V analyzovaných datech bylo možné identifikovat predikační, „pojmenovávací“ a argumentační diskurzivní strategii, který přispívaly k negativní prezentaci migrace. Predikační strategie se projevuje přisuzováním negativních vlastností

migrantů a jejich simplifikací jako muslimů. Pojmenovávací strategie se vyskytuje v označování muslimských komunit jako hrozby. Argumentační strategie se projevuje argumentováním toho, proč ODS přisuzuje negativní vlastnosti migrace a je s ní spojen topos nebezpečí, který tvrdí, že když stát nebude rozhodovat o migraci, tak sem mohou proudit nepřátelští migranti.

Analýza volební kampaně KDU-ČSL

Křesťanská demokratická unie - Československá strana lidová (dále v textu používám i zažitý výraz *lidovci*) je stranou, která se tématu migrace věnovala v roce 2013 s přehledem nejvíce. V programu pro rok 2017, který se jmenuje *“ZODPOVĚDNĚ pro společný domov“*, věnovala strana migraci téměř stejný prostor, ale s tím rozdílem, že jí věnovala samostatný pododdíl s názvem: *“Řešení migrační vlny“* na straně 11. I když je slovo *vlna* používáno ve spojitosti s migrací všemi stranami a názorovými proudy, nelze si nevšimnout jeho negativního zabarvení. Migraci je tímto slovem spojována s něčím nezastavitelným a drtivým, což je očividná dehumanizace migrantů. Navzdory tomu, že se strana migraci věnuje ve třech krátkých odstavcích, je zde migrace pojata jako jedna z důležitých součástí zahraniční politiky:

“Jednu z priorit české evropské a zahraniční politiky spatřujeme v regulaci migračních toků a eliminaci ilegální migrace“ (Volební program KDU-ČSL 2017)

Prezentace migrace jako primárně zahraničního tématu je ve volebních programech vzácným jevem, v drtivé většině případů se totiž migrace vyskytuje jako součást tématu bezpečnosti. Lidovci se zde vyjadřují k potřebě omezení migračních toků a zejména k eliminaci nelegální imigrace. Použití výrazu *“tok“* je další důkaz dehumanizace migrace stejně jako v případě *“vlny“*. Stejně jako v případě ODS je to poukazování na nezvládnutí migrační krize ze strany hraničních států, jako je Řecko či Itálie. Dalším bod je věnován nutné stabilizaci zemí v evropském sousedství a návratové politice. Návratová politika je většinou v českém prostředí spojována s nelegální migrací a tedy nuceným procesem návratu do jejich domoviny. Avšak v této problematice je velmi důležité odlišovat jednotlivé druhy migrace, protože pro ně platí různá pravidla návratové politiky. KDU-ČSL tedy v programu zmiňuje pouze nelegální migraci a vymezuje se pouze vůči ní. Diskurz migrace je tedy ve volebním programu víceméně neutrální a na rozdíl od většiny jiných stran zde není migrace spojována s islámem a terorismem.

V debatě České televize na téma *“Zahraniční politika“* byla KDU-ČSL zastoupena místopředsedou strany a poslancem Ondřejem Benešíkem. Pan Benešík zde v této debatě migraci nijak negativně nenazývá a odvolává se zejména na morální povinnost pomáhat lidem v nouzi a negativně se vymezuje pouze proti kvótám. Ohledně migrace zde tedy zaznívá zejména potřeba solidarity jak s migranty, tak se státy migrací nejvíce postiženými. Migrace zde tedy není chápána jako pouze nelegální jev, ale také jako humanitární katastrofa vyžadující humanitní řešení. Lze zde tedy identifikovat predikační diskurzivní strategii a to díky prisuzování (v českém politickém prostředí výjimečně) kladných vlastností jako je humanitární podstata migrace. Strana tedy rozlišuje typy migrace a nesimplifikuje ji jako jednu homogenní skupinu. Tohle chápání migrace je v souladu s křesťansko-lidovým charakterem této politické strany a celkově celou stranickou rodinnou v rámci Evropské Unie. Ve druhé analyzované debatě na téma *“Obrana a bezpečnost“* byli lidovci prezentováni poslancem Ivanem Gabalem. Ivan Gabal zde kritizuje kvóty, ale zároveň apeluje na celoevropské řešení a zejména na solidaritu podobně jako Ondřej Benešík. Migrace je dále v debatě dávana do souvislosti s potřebou solidarity s Itálií. To lze opět interpretovat v kontextu toho, že Itálie patřila mezi nejzávažněji postižené státy. Dále v debatě také zaznělo:

„(...) mezi útočníky poslední době byli ekonomičtí migranti, kteří přišli a mají být repatriováni a oni než by se vrátili, tak se prostě dopustí těžkého teroristického útoku a přihlásí se dodatečně k Islámskému státu“ (Předvolební debata ČT, 15. 9. 2017)

V tomto úryvku je jako hrozba prezentována ekonomická migrace a konkrétně neúspěšní žadatelé. To odpovídá diskurzu také některých dalších stran, nicméně KDU-ČSL v tomto smyslu rozlišuje mezi tímto v jejích očích problematickým typem ekonomické migrace a naopak tím, který je třeba podporovat (uprchlictvím). Hlavní teze úryvku je: *“ekonomická migrace je hrozba“* a argument je takový, že se neúspěšní ekonomičtí migranti dopouštějí teroristických činů. Topos lze tedy formulovat takto: *“Mezi ekonomickými migranty jsou teroristé“*. Jelikož se zde objevuje topos, tak tu lze identifikovat argumentační diskurzivní strategii ohledně ekonomické migrace jako hrozby. Ovšem nelze tuto větu brát jako vymezení se vůči migraci obecně, ale jen vůči jednotlivým (ekonomicky) migrujícím osobám, které spáchali teroristické činy. Nelze tu také identifikovat falešná tvrzení, jelikož Ivan Gabal hovoří v celoevropském kontextu, kde se útoky ze strany těchto osob a s tímto ideologickým pozadím opravdu staly¹³.

¹³ Např. teroristický útok z 18. srpna 2017 ve Finském Turku či útok na vánoční trhy v Berlíně z 22. prosince 2016 a další. V souladu s tímto prohlášením jsou i útoky které se odehrají v blízké budoucnosti, což ale

Na sociálních sítích byl ohledně migrace aktivní pouze europoslanec Tomáš Zdechovský (bez úspěchu byly ještě analyzovány profily Pavla Bělobrádka a Mariána Jurečky), jehož tweet zde použiji jako příklad pohledu na migraci:

„Je západní Evropa ještě křesťanská? Ve Velké Británii začíná islám válcovat křesťanství. #migrace“ (Twitter, Martin Zdechovský)

Zde je očividné zjednodušování migrace na pohyb pouze těch osob, které vyznávají náboženství Islámu. Migranti jsou zde automaticky označováni jako muslimové, kteří podkopávají základy křesťanské civilizace a příkladem uvádí Velkou Británii. Tento příklad lze identifikovat jako falešné tvrzení, protože dle oficiálních empirických zdrojů (MZV, 2016) se zastoupení islámského náboženství ve Velké Británii zvětšuje ročně o jednotky desetin procent. V roce 2016 zde statistika eviduje 4.8% muslimů oproti 59.9% křesťanů. Podobnými čísly (formou průměru) disponuje EU jako celek. Používání tématiky ohroženého křesťanství v České republice, která je dlouhodobě nejvíce ateistická země v Evropě (*The Independent, 2016*) je minimálně sporné a v rozporu s empirickými daty (na základě empirických dat ČSÚ z roku 2011 je v ČR maximálně 20% obyvatel věřících v boha a z toho cca 15% křesťanů).

Co se tedy týče migrace, pro KDU-ČSL šlo o v celku důležité volební téma, což dokládá i tento úryvek z volebního programu: *„Jsme rozumní v otázce migrace. Neděsíme ani nestrašíme, ale řešíme problém tam, kde vzniká.“* (Volební program, KDU-ČSL, 2017) Tento úryvek je v části programu věnované 7 důvodům, proč stranu volit, což dokládá atraktivitu migrace jako tématu. KDU-ČSL migraci nesimplifikuje a vnímá rozdíly v migraci – rozlišuje tedy ekonomickou migraci a uprchlictví. Lidovci migraci ale nechápou jen jako jev spojený s uprchlictvím, ale do jisté míry i jako prostředek šíření terorismu a islámského náboženství. Ve spojitosti s islámem byl diskurz migrace spojován s hroznou pro křesťanství a migrace tu tedy figurovala jako kulturní hrozba, což dokazuje sekuritizace tématu. Za zmínku také stojí, že ve volebním programu se strana k migraci vyjadřuje umírněně, a spojování migrace s terorismem a islámem se vyskytuje v debatách, profilech jednotlivých politiků a nikoliv strany. Strana se však přiklání k celoevropskému řešení migrace a k solidaritě s postiženými státy. Z diskurzivních strategií bylo možné identifikovat argumentační a predikační. Argumentační strategie se zde vyskytuje jako ospravedlnění nelegální migrace jako hrozby

samozřejmě Ivan Gabal nemohl vědět. Jako zdroje těchto informací byly použity články různých zpravodajských webů jako například iDnes, v případě teroristického útoku v Turku: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/marocan-terorista-odsouzen-utok-nozem-finsko-turku.A180615_122055_zahranicni_mko a https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/anis-amri-profil.A161223_130920_zahranicni_ert v případě útoku v Berlíně.

pro naši kulturu i bezpečnost. Ve spojitosti s tím se zde vyskytuje topos nebezpečí, který nelegální migranty viní z terorismu. Na druhou stranu predikační strategie přisuzovala migraci i humanitární aspekt. Celkově KDU-ČSL tedy není stranou, která vnímá diskurz migrace pouze negativně, strana se vymezuje proti ekonomické migraci, ale zároveň připouští i existenci uprchlíků a zdůrazňuje potřebu jim pomoci.

Analýza volební kampaně KSČM

Komunistická strana Čech a Moravy patřila v roce 2013 ke stranám, které neměly ve svých volebních programech o migraci ani zmínku a stejně tak v debatách (ovšem v případě debat je tento jev u všech analyzovaných stran). KSČM nazvala svůj program pro volby do Poslanecké sněmovny České republiky 2017 takto: *“Mír ve světě, spravedlnost a bezpečí doma“*. Migrace je v tomto programu hned prvním bodem v kapitole *“Stručný volební manifest“*, která je umístěna hned na počátku programu. Už umístění migrace na tomto místě vypovídá ledač o důležitosti migrace pro KSČM. Migrace je zde prezentována například takto:

“Život bez obav – řešíme příčiny migrační krize, odmítáme vnucované kvóty na přerozdělování běženců.“ (Volební program KSČM, 2017)

Již první část tohoto úryvku evokuje ve voliči pocit strachu a hrozby ze strany migrace, kterou lze vyřešit odmítáním kvót a zabývání se příčinami migrace. V tomto kontextu je tedy migrace prezentována jako bezpečnostní hrozba, která přímo ohrožuje životy občanů České republiky. Další zmínku o migraci obsahuje program v kapitole na téma *“Bezpečnost a mírové soužití“*. V této kapitole je migrace prezentována jako hrozba spolu s terorismem a jako řešení jsou zde uváděny preventivní akce za účelem zamezení migračním vlnám. Je zde tedy očividná sekuritizace migrace a její prezentování jako hrozby srovnatelné s terorismem, která by měla ve voliči vzbudit pocit strachu a ohrožení. V programu také nenalezneme dělení na ekonomické migranty či uprchlíky a cokoliv s textu spojení s migrací je vnímáno negativně. Musím zde také upozornit na užití slova *vlna* což je dehumanizace migrantů.

V debatě České televize na téma *“Zahraniční politika“* byla komunistická strana zastoupena dlouholetým předsedou Vojtěchem Filipem. Vojtěch Filip zde mimo obvyklého odmítání kvót překvapivě obhajuje tehdejší solidární postoj KSČM vůči migrantům, ale s odkazem na internacionalitu komunistického hnutí a nikoli solidaritu, tento postoj je ale starý 5 let a tudíž nebude předmětem analýzy. Tutu internacionalitu tu lze ale chápat v kontextu potřeby řešit

migraci v místě jejího vzniku a nikoli pouze v měřítku Evropy. Ohledně migrace zde tedy není možné její diskurz analyzovat.

Komunistickou stranu v debatě na téma Obrana a bezpečnost reprezentuje poslanec Alexandr Černý, který se zde nechal slyšet:

“(…)s řešením terorismu by se mělo v první řadě začít tam, kde terorismus vzniká, v podhoubí kde má kořeny a to je tam, kde se rodí imigrace. Jsou to spojené nádoby a to se nedá oddiskutovat, a pokud se nepodaří zlikvidovat příčiny migrace, potažmo terorismu, tak to nemá racionální řešení (...).“ (Předvolební debata ČT, 15. 9. 2017)

Stejně jako v programu strany, tak i zde je migrace přímo spojována s hrozbou terorismu a tudíž dochází k sekuritizaci a simplifikaci celé migrace. Expert OSN na boj proti terorismu ve zprávě z roku 2016 zdůraznil, že neexistují důkazy o tom, že by migrace vedla ke zvýšené teroristické činnosti (Emmerson, 2016) a ke stejnému výsledku došlo i centrum ICCT (2016). Dále je zde opět prezentován názor, který se vyskytuje téměř v každém příspěvku strany k migraci a to, že jediné její řešení je stabilizace regionů, ze kterých migranti přichází. Nicméně v tomto vybraném úryvku lze identifikovat argumentační diskurzivní analýzu a topos *ohrožení*. Teze příspěvku je: *“terorismus se rodí, tam, kde migrace“* a argument je takový, že obojí mají stejné příčiny. Topos lze tedy formulovat takto: *“Terorismus a migrace jsou propojeny“*. Ve volebním programu je to ještě spojeno s požadavkem, aby země, které regiony (ze kterých migrace pochází) destabilizovaly, přijaly za své jednání odpovědnost. Těmito zeměmi jsou myšleny země NATO, což lze vyvodit z provýchodní orientace komunistické strany a jejich dalších vyjádření jako je například potřeba zrušení *“paktu NATO“* zmíněná ve volebním programu. Další podobnost s programem lze vidět v redukování na problém terorismu bez zohlednění problematiky uprchlictví. Dále zde pan Černý chápe migraci jako *“ovoce našeho vývozu demokracie a kulturního způsobu života“* (Předvolební debata ČT, 15.9.2017). Migrace je tedy stranou chápána i jako jeden z výsledků vojenských i nevojenských intervencí západních států do zemí Středního východu a následné rozpady některých tamějších režimů. Jako příklad poté uvádí Sýrii a Libyi. V případě Sýrie je jeho prohlášení silně zavádějící vzhledem k tomu, že se v Syrském konfliktu angažuje i Ruská federace a to dokonce jako přímý účastník bojových akcí. Zástupce KSČM ovšem migraci chápe jako dlouholetý problém a nikoliv jako pouze nové téma, historii tohoto problému dokládá nepokoje ve Francii, které byly způsobeny neintegrovánými cizinci a to dávno před migrační krizí. Těmito nepokoje dle mého názoru myšleny násilné nepokoje ve Francii z roku 2005 zapříčiněné náhodnou smrtí dvou mladíků zahraničního původu (jiné nepokoje spojené

s migrací ve Francii v té době neproběhly). Nicméně moje zkoumání předchozích volebních kampaní až do roku 2000 prokázalo, že komunisté se migrací nezabývali a nevěnovali jí žádnou pozornost. V této debatě zazní jediná zmínka o environmentální migraci v analyzovaných datech a to překvapivě (s ohledem na dosavadní zjištění) z úst představitele KSČM. Alexandr Černý zde upozorňuje na neschopnost zvládnout případnou budoucí migraci celé severní Afriky z důvodu sucha. Toto je v této analýze velikým překvapením, že zástupce strany, která chápe migraci pouze v negativních konotacích, sekuritizuje ji a spojuje s terorismem, ji zároveň nechápe jako jeden homogenní celek. Musím zde však podotknout, že se jedná o jediný příklad, který jsem ve volební kampani KSČM našel, a tudíž je možné, že se jedná pouze o soukromý názor Alexandra Černého, který strana nijak nerozvádí a ani nepropaguje.

Co se týče sociálních sítí, KSČM nevlastní profil na Twitteru a proto byl analyzován pouze její profil na Facebooku. Kromě oficiálního profilu strany jsem se rozhodl analyzovat profily Vojtěcha Filipa, Jiřího Doleješ a Pavel Kováčika, avšak i v těchto profilech jsem narazil na problémy ohledně shánění dat. I když tyto osoby patří jednoznačně k nejvýraznějším v KSČM, tak buďto profily vůbec nevlastní (na Twitteru ho vlastní pouze V. Filip), nebo se k migraci vůbec nevyjadřují. Jediné vyjádření k migraci jsem našel na oficiálním Facebookovém profilu strany. V tomto příspěvku Kateřina Konečná (europoslankyně za KSČM) pouze prezentuje již mnohokrát zmíněný postoj komunistů vůči migračním kvótám (Facebook KSČM, 26. 9. 2017.)

Z řekněme těch tradičních analyzovaných politických stran vnímá KSČM migraci s přehledem nejvíce negativně a také jí věnuje v kampani výrazný prostor. Migrace je KSČM prezentována jednoznačně jako hrozba pro bezpečnost Evropy i České republiky, což dokládá její sekuritizace spojováním s hrozbou terorismu. Až na jedno prohlášení Alexandra Černého (které bylo analyzováno výše) není možné v materiálech KSČM anebo v prohlášeních nalézt jediné dělení migrace, takže dochází k jasné simplifikaci migrace na nelegální. Migrace je také komunisty vnímána jako důvod pro kritiku zahraničních politik NATO, USA, EU a tedy celkově “západu“. V datech bylo také možné identifikovat argumentační diskurzní strategii, která byla využita k ospravedlnění negativních vlastností migraci. Spolu s ní se zde vyskytl topos spojující migraci s terorismem v debatě České televize.

Analýza volební kampaně ANO2011

V roce 2013 byla migrace pro ANO 2011(dále pouze ANO) velmi marginálním tématem, kterému se věnovalo až na 28. straně. Volební program pro rok 2017 s názvem *“Teď nebo nikdy”* se však nese ve zcela jiném duchu. Migrace je zmíněná hned v prvním bodě volebního programu a tím bodem je *Bezpečnost* (první ze čtyř hlavních bodů):

„Ve světle nekončící migrační krize a teroristických útoků v Evropě je bezpečnost občanů prvořadá. Ochrana národní identity je pro nás prioritou.“ (Volební program ANO, 2017)

Hned v úvodu se zde ANO projevuje jako sekuritizační aktér a prezentuje migraci jako bezpečnostní hrozbu spolu s terorismem. Hnutí zde také hovoří o národní identitě a zde bychom měli věnovat pozornost slovu *národní*, tímto slovem tedy ANO poukazuje na potřebu ochrany identity české a ne evropské (jako tomu činí třeba KDU-ČSL). ANO tedy chápe migraci i jako hrozbu kulturní a nikoli pouze bezpečnostní. Je zde také možné identifikovat argumentační diskurzivní strategii a topos ohrožení. Hlavní tezí úryvku je: *“Prvořadá je bezpečnost občanů a ochrana národních hodnot”* s argumentací migrační krizí a terorismem. Topos lze tedy formulovat takto: *“Migrace a terorismus ohrožují národní hodnoty a občany”*. Tento bod programu tedy obsahuje i jistý nacionalistický nádech. Další část programu zmiňuje migraci takto:

“Musíme uzavřít vnější evropskou hranici, důsledně se bránit proti nelegální migraci, bojovat s pašeráky, a hlavně celou situaci řešit mimo evropský kontinent.” (Volební program ANO, 2017)

ANO zde na rozdíl od předchozího úryvku prezentuje jako hrozbu nelegální migraci a ne migraci jako takovou. Migrace je zde tedy prezentována jako bezpečnostní hrozba a ANO se zde stejně jako naprostá většina stran přiklání k řešení formou pomoci v domovských státech migrantů. Dále je zde možné pozorovat, že se strana zabývá pouze nelegální migrací a migrace je tím simplifikována. Ze strany ANO zde také poprvé zaznívá výzva k uzavření vnějších evropských hranic. V tomto kontextu strana jistě myslí hranice Schengenského prostoru, jejich nedůsledné hlídání je často předmětem kritiky s upozorňováním na fakt, že po překročení těchto hranic už je pohyb osob po EU téměř nekontrolovatelný (Tomáš Břicháček, iDnes, 2017). Migrace je poté ještě zmíněná v kapitolách věnujících se vnitřní a vnější bezpečnosti státu avšak opět v souvislostech s prevencí. Za zmínku stojí, že se zde vyskytuje bod o důsledném potírání náboženského extremismu, ale ten není nijak provázaný s migrací a je zde pouze uveden s extremismem politickým. Islamismus je programu prezentován jako

hrozba spojená s terorismem, nikoliv však s migrací. Co se týče programu, žádné provázání migrace a islámského náboženství se zde tedy nevyskytuje.

V televizní debatě České televize na téma “*Zahraniční politika*“ reprezentoval stranu ANO poslanec Pavel Šrámek a ten se mimo odmítání migrační kvót vyjádřil k migraci jen jednou a to v souvislosti s potřebou rozeznávání různých typů migrace. Strana ANO se zde tedy prostřednictvím pana Šrámka vyjadřuje k této problematice, která je ve volebních kampaních tohoto roku velmi vzácná. Strana tedy prostřednictvím pana Šrámka rozlišuje různé typy migrace, přičemž ty by měly odrážet také rozdílný přístup států k nim. ANO tedy nevnímá migranty jako homogenní skupinu, ale uznává existenci uprchlíků, tedy lidí, kteří jsou v hmotné nouzi a potřebují pomoc, na kterou mají nárok. Toto rozdělení je samozřejmě velmi důležité, protože ke každému typu migrace se vážou rozdílná pravidla a ze strany ANO lze toto vyjádření považovat za víceméně vstřícný k migraci jako takové (minimálně na české poměry, viz analýza).

V druhé debatě České televize na téma “*Obrana a bezpečnost*“ byla strana ANO zastoupena budoucím místopředsedou vlády a ministrem zahraničí Martinem Stropnickým. Martin Stropnický se v debatě k migraci jako takové příliš nevyjadřuje a i v přímých otázkách na téma migrace sklouzává k ekonomickým tématům bezpečnosti (financování policie a armády). Dále tu rozvádí programový bod ohledně uzavření Schengenského prostoru a objasňuje ono “uzavření vnějších evropských hranic“ a fyzické uzavření hranice zde popisuje jako iluzorní opatření. Zaznívá zde také potřeba pomoci Itálii, podobně jako v případech ostatních pravicových politických stran. Jak výše podotýkám, Martin Stropnický zde o migraci jako takové nehovoří a tudíž není v této debatě možné analyzovat diskurz migrace v očích strany.

Co se týče prohlášení na sociálních sítích, tak hnutí ANO nemá podobně jako KSČM profil na Twitteru a z toho důvodu budu na Twitteru analyzovat pouze osobní profily Andreje Babiše, Martina Stropnického a Roberta Pelikána¹⁴. Tyto profily však ve vymezeném období nesdíleli ani jeden příspěvek věnovaný migraci. Stejně na tom byla i síť Facebook, jejíž filtry žádný příspěvek týkající se migrace na výše zmíněných profilech nenašly.

Jak je z analýzy očividné, migrace nehrála ve volební kampani jako takové významnou roli. To je velmi zajímavé vzhledem k prostoru a umístění ve volebním programu. Televizní

¹⁴ Martin Stropnický a Robert Pelikán ze strany již vystoupili. Martin Stropnický tak učinil s odvoláním na špatnou energii ve Sněmovně a Robert Pelikán kvůli názorové neshodě.

debaty se staly cenným zdrojem dat o vnímání diskurzu migrace, ne však v případě hnutí ANO, které v debatách o migraci jako takové téměř nemluví a řešilo bezpečnost zejména v ekonomických otázkách. Toto „nezabývání“ se migrací je pochopitelné z hlediska toho, že strana ANO byla vládní stranou stejně jako ČSSD, a tudíž migraci prezentuje jako vyřešené téma. Nicméně, migrace je však v očích ANO bezpečnostní a také kulturní hrozbou což dokládá její prezentace ve volebním programu jako například uvádění migrace v souvislosti s hrozbou pro naši národní identitu. V této prezentaci migrace byla identifikována argumentační strategie ve spojení toposem ohrožení českých národních hodnot a bezpečnosti. Strana však také vnímá rozdílné typy migrace a zohledňuje je ve svých výstupech a to jak ve volebním programu, tak v debatě České televize.

Analýza volební kampaně TOP09

Strana TOP 09 patří do skupiny těch politických stran, které se v roce 2013 tématu migrace vůbec nevěnovaly. Ve volebním programu pro volby do Poslanecké sněmovny v roce 2017 je téma migrace obsaženo pouze v kapitole „*Bezpečnostní a zahraniční politika*“ a v jejích podkapitolách „*Evropská unie jsme my*“ a „*Obrana a armáda*“. Strana tedy v programu uvádí:

“Evropa musí zvládnout výzvy vnějšího původu: teroristické útoky, klimatické změny, nekontrolovatelnou migraci, války na Blízkém východě nebo agresivní Rusko.” (Volební program TOP09, 2017)

Zde TOP09 poukazuje na nekontrolovatelnou migraci a tu staví do stejné úrovně nebezpečí, jako například zmíněnou Ruskou federaci. Stále tu však není zmíněná *hrozba*, ale *výzva*, TOP09 tedy nechce podporovat atmosféru strachu což je ale v tomto kontextu dvojsečnou zbraní, protože pouhou výzvou jsou zde nazvány i teroristické útoky, což je s ohledem na 72¹⁵ obětí pouze za rok 2017 minimálně zavádějící. I přes použitý slovník, se tu však stává nekontrolovatelná migrace sekuritizovaným tématem po boku terorismu a války na Blízkém východě. Není tu však identifikovatelné spojení migrace s terorismem jako takovým, protože pouhým spojením ve větě zde není důkazem (pak bychom díky stejné logice mohli přímo spojovat Rusko či terorismus s klimatickou změnou). Je zde také identifikovatelná predikční diskurzivní analýza a to ve spojení „*nekontrolovatelná migrace*“, která migraci přisuzuje negativní vlastnost – nekontrolovatelnost. Na straně 17 začíná celá podkapitola věnovaná migraci s názvem *Kontrolovatelná migrace*, tato podkapitola zabírá ¾ strany, což svědčí o

¹⁵ 48 osob zahynulo při islamistických útocích a 24 při útocích separatistů ve Španělsku.

důležitosti migrace, kterou jí strana přikládá. Strana v této kapitole velmi obsáhle sděluje voliči, jak je důležité rozlišovat jednotlivé typy migrace. Negativně se zde strana vymezuje pouze vůči nelegální ekonomické migraci. V programu prezentuje strana migraci jako hrozbu pouze v ekonomických otázkách a to proti čemu tedy hodlá TOP09 bojovat je nezákonná migrace, která migrující osobě nedává právo se přemístit na území EU, natož využívat statusu uprchlíka. Na druhé straně zde však strana prosazuje pomoci osobám z “nejpronásledovanějších a nejzranitelnějších skupin“ s odkazem na Ženevskou konvenci (4. úmluva z roku 1949) což je volná interpretace statusu uprchlíka. Dále zde strana hovoří o prospěšnosti legální migrace na trhu práce a potřebě takové migrace pro otevřenou ekonomiku. TOP09 tedy velmi silně vnímá rozdíly mezi jednotlivými druhy migrace a jejich specifiky a to v takové míře, že v této tématice s přehledem překonává jiné politické strany. Poslední zmínka o migraci je v podkapitole “*Obrana a armáda*“:

“Na východě je Evropa ohrožována agresí Ruska vůči Ukrajině, země Evropy ohrožuje terorismus a migrace nebyvalých rozměrů.” (Volební program TOP09, 2017)

Zde už je tedy migrace pojmenována přímo jako hrozba a už nikoli pouze výzva. Dochází zde tedy k sekuritizaci migrace a její prezentaci jako bezpečnostní hrozby spolu s terorismem. Migrace je tu prezentována jako hrozba pro celou Evropu a nikoli pouze Českou republiku (jak tomu činí například ANO), což reflektuje proevropskou orientaci TOP09 a snahu o společná řešení.

V debatě České televize na téma “*Zahraniční politika*“ byla strana TOP09 zastoupena místopředsedou strany a poslancem Markem Ženíškem. Marek Ženíšek v této debatě chápe migraci spíše v pozitivních konotacích a pozastavuje se nad strachem přijmout 13. uprchlíka. Což lze dát do kontextu s tím, že Česká republika do té doby přijala 12 uprchlíků a ohledně přijetí dalších se vedly obrovské debaty. Tento názor zde také dává do souvislosti s tím, že bez ohledu na migrační krizi, zde ročně požádá i azyl 1200 osob. To lze chápat jako upozornění na to, že migrace tu byla vždy a nejedná se tedy pouze o migraci z Blízkého Východu na pozadí migrační krize. Toto prohlášení je v souladu s tvrzením Evropské komise (2016), která ve své zprávě tyto informace také uvádí. Opět je zde tedy patrné zohledňování různých druhů migrace a to používáním termínu “*uprchlík*“. V druhé debatě na téma “*Obrana a bezpečnost*“ je TOP09 reprezentována poslancem Jiřím Skalickým. Ten se v debatě podobně jako Martin Stropnický (ANO) věnuje zejména ekonomickým tématům spjatých s bezpečností, jako je financování armády a policie. Dále zde mluví o terorismu a o

možných řešeních problematiky “*Islámského státu*”¹⁶ a kyber-kriminality, avšak tato témata nijak nespojuje s migrací.

V analýze sociálních sítí jsem kromě stranických zvolil i profily těchto osobností strany: Miroslava Kalousek, Karla Schwarzenberga a Dominika Feriho. Na Twitteru nebyl ohledně ve vymezeném časovém období zaznamenán ani jeden příspěvek ohledně migrace a to na žádném z těchto profilů. Na Facebooku jsem našel na těchto profilech pouze jednu zmínku o migraci a to ve spojitosti s představením osoby jedné lokální političky, tudíž na sociálních sítích není možné diskurz migrace analyzovat.

Stejně jako u většiny politických stran nehrála migrace ve volební kampani TOP09 prioritní roli. Migrace se zde objevuje většinou jako jakési podtéma buď zahraniční politiky, nebo politiky bezpečnostní. Ve spojitosti s migrací TOP09 většinou hovoří o důležitosti společného postupu, což reflektuje její proevropskou orientaci, což jí však nebrání kritizovat migrační kvóty. Nelegální migrace je v očích strany sekuritizovaným tématem a to zejména její prezentací jako bezpečnostní a ekonomické hrozby po boku terorismu a rozpínavosti ruské federace. V debatách se strana migraci také příliš nevěnovala a bezpečnost řešila zejména v souvislostech s financováním policie a bojem proti kybernetické kriminalitě. Žádná jiná strana ovšem nerozlišuje migraci tolik jako TOP09, která rozdílům v migraci věnuje téměř $\frac{3}{4}$ jedné strany v programu a zdůrazňuje tu potřebu rozdílných přístupů k uprchlictví, legální ekonomické migraci a nelegální ekonomické migraci. TOP09 tedy nechápe migraci jako homogenní skupinu lidí, vůči které je nutné se vymežit. V žádných s analyzovaných dat se také nesetkáme se spojováním migrace s islámem či terorismem.

Analýza volební kampaně SPD

Hnutí Svoboda a přímá demokracie se tématu migrace věnuje opravdu hodně a politický program jí často zmiňuje. První zmínku nalezneme v kapitole se všeříkajícím názvem “*Ne islámu, ne teroristům. Víc je bezpečnost našich občanů*”:

“Především odmítáme vnuceně přijímat nelegální imigranty a odmítáme islamizaci naší země pod záminkou multikulturalismu.” (Volební program SPD, 2017)

Kromě obvyklého odmítání migračních kvót lze v textu identifikovat spojování migrace s islámským náboženstvím a multikulturalismem. Migrace je tedy simplifikována pouze na migraci islámskou, která má za cíl podkopat naše společenské zřízení formou islamizace. SPD

¹⁶ Radikálně-islamistická teroristická organizace, původně součást Al-Kaidy.

tedy chápe migraci jako bezpečnostní a kulturní hrozbu. Poprvé v těchto volbách je tu možné pozorovat spojení migrace s teorií multikulturalismu, která má sloužit jako zástěrka pro zmíněnou islamizaci, což je častým argumentem. Multikulturalismus je tedy v tomto kontextu vnímán jako ohrožení naší národní identity, což je skoro slovo od slova přejatá fráze, jako ji používá Václav Klaus (2016). Dále v programu nalézáme varování před takzvanou muslimskou pátou kolonou. SPD už tedy vnímá muslimy v ČR jako skupinu lidí, která narušuje fungování státu. Díky výše zmíněnému zjednodušení migrace, lze všechna vymezení proti islámu chápat i jako vymezení vůči migraci jako takové. V souvislosti s migrací SPD dále zmiňuje právo *šaría*¹⁷ a *džihád*¹⁸ jako prvky neslučitelné s naší svobodou a tím dává islám/migraci do přímé souvislosti s terorismem, jehož základním stavebním kamenem je právě *džihád*. Dále v programu se v souvislosti s migrací SPD vehementně vymezuje proti Evropské unii, jak kvůli kvótám, tak kvůli domnělému plánu islamizace Evropy. Poslední zmínka o migraci je v názvu kapitoly: *Peníze pracujícím rodinám a důchodcům. Ne Imigrantům, ne parazitům*. Navzdory tomuto (pro analýzu slibnému) názvu se v kapitole migrace, ani migranti dále nevyskytují. Nicméně lze analyzovat i samotný nadpis, který lze chápat v kontextu stranického názoru na migranty, jako na osoby, které zneužívají náš sociální a zdravotnický systém. Migranti jsou tu tedy vykreslováni i jako ekonomická hrozba.

V první televizní debatě České **televize** na téma “*Zahraniční politika*“ je SPD reprezentována budoucím poslancem Jiřím Kobzou. Pan Kobza v debatě nejdříve seznamuje voliče se svými zkušenostmi s rozvojovou pomocí v Africe a Haiti a podnikáním na Blízkém východě¹⁹, těmi později v debatě obhajuje své názory. Jiří Kobza zde také říká:

“(…) naše odmítání migrantů vychází z bezpečnostních hledisek, protože lidi, kteří zde přicházejí bez identifikace, bez zdravotní kontroly považujeme za obrovské bezpečnostní riziko pro naše obyvatele. Co se týče imigrantů a těch kolonistů, tak rozdíl mezi nimi je ten imigrant přijde do cizí země a splyne s davem a integruje se, ale když přijde kolonista do cizí země tak řekne: “*ted’ to bude po mém*“. Když přijde kolonista, tak začne chodit v hidžábu, začne si vynucovat ústupky, tak už to je politické poselství, že my se přizpůsobovat nebudeme“ (Předvolební debata ČT, 4. 10. 2017)

¹⁷ Systém islámského náboženského práva.

¹⁸ Svatá válka muslimů proti nevěřícím.

¹⁹ Jiří Kobza zajišťoval rozvojovou pomoc v Zambii a po zemětřesení také na Haiti. Od roku 2000 pracoval pro MZV jako obchodní rada v Teheránu. Jako soukromá osoba se podílel na podnikání v Egyptě, Jemenu, Jordánsku a v Íránu po dobu 14ti let.

Tuto dlouhou citaci jsem se rozhodl ponechat v celku, aby zazněl i kontext jednotlivých pojmů. Hned na začátku citace opět dochází k sekuritizaci migrace/migrantů, jako bezpečnostní hrozby a to v souvislosti s nemožností migranty identifikovat (BAFM, 2017). Tato problematika je často slyšet v souvislosti s migrací hledaných teroristů nebo s migrací osob, které lžou o své národnosti a věku. Zdravotní stav migrantů je často dáván do kontextu s tezí, že migranti roznášejí nemoci, což ovšem WHO popřela (WHO, 2017). V úryvku je identifikovatelná pojmenovávací a argumentační diskurzivní strategie spolu s toposem hrozby. Hlavní tezi lze definovat takto: „Odmítáme migraci“, která je argumentována bezpečnostním, zdravotním a kulturním rizikem. Topos lze tedy formulovat takto: *“Migranti jsou zdravotní hrozba, která také ohrožuje naši kulturu“*. Pojmenovávací strategie se projevuje označením migrantů za kolonisty, tedy osoby nastolující „nové pořádky“. Dále je v citaci očividné nerozlišování migrace, migranti jsou nazýváni kolonisty a automaticky jsou jim přičítány negativní vlastnosti. Zmíněním hidžábu je opět migrace zjednodušena pouze na tu islámskou a v souvislosti s tím je migrace prezentována i jako kulturní hrozba. Dále už se v debatě Jiří Kobza pouze negativně vyjadřuje k EU. Ve druhé debatě na téma „Obrana a bezpečnost“ je SPD zastoupena budoucím poslancem Radovanem Víchou. Na začátku debaty Radovan Vícha podotkne, že v problematice terorismu chtějí přijímat řešení na úrovni státu a nikoliv Evropské unii. Dále zde tvrdí:

„Já se domnívám, že evropská politika a v podstatě i politici našeho státu provádějí všechno pro to, aby se postupem času stal z Evropy multikulturní stát, nadnárodní superstát, my se domníváme, že na našem území je registrováno 30 tisíc muslimů a další desítky tisíc neregistrovaných“ (Předvolební debata ČT, 15. 9. 2017)

Onou evropskou politikou myslí jistě pan Vích politiku Evropské unie, a tudíž ji spolu s českou politickou reprezentací viní z jakéhosi tajného spiknutí za účelem multikulturního superstátu. Je tu tedy vytvářena atmosféra strachu vycházející z nepodložených obvinění. Vzhledem k neověřitelnosti těchto údajů zde ale nelze označit vyloženou falacii, minimálně je tento scénář nepravděpodobný. Dále v debatě zazní opětovné simplifikování migrace pouze na migraci osob vyznávajících islámská náboženství. Dále zde SPD viní západní státy a členy NATO z rozdmýchávání konfliktů na Blízkém východě, avšak bez prosazování našeho výstupu ze Severoatlantické aliance (na rozdíl od KSČM). Opět se zde tedy migrace prezentuje jako kulturní hrozba, která má za cíl zničit jednotlivé národní státy v Evropě a to pod taktovkou EU:

Na sociálních sítích jsem k analýze vybral profily Tomia Okamury, Jiřího Kobzy a Radovana Vícha (včetně oficiálních profilů strany). V případě Twitteru se mi nepodařilo najít příspěvek týkající se migrace ani na jednom analyzovaných profilů. Mám také důvod se domnívat, že Tomio Okamura o svůj profil přišel a založil si nový, soudím tak na základě toho, že je jeho první tweet starý cca osm měsíců. Na Facebooku oficiální profil Tomia Okamury pro změnu neexistuje vůbec a ve vymezeném období jsem ohledně migrace na analyzovaných profilech ani čárku. S ohledem na to, že SPD je poslední analyzovanou stranou tu chci zmínit, že k problematice analyzování sociálních sítí se vyjádřím v závěru této bakalářské práce.

Po analýze volební kampaně SPD lze konstatovat, že Svoboda a přímá demokracie je bezpochyby nejnegativněji se vymezující stranou vůči migraci. Migrace je jedním z hlavních bodů programu, který je zdůrazňován i v debatách. Jednotlivé typy migrace strana nijak nerozděluje a migranty chápe jako homogenní skupinu lidí. Migrace je hnutím SPD taky prezentována jako hrozba pro národní identitu a to zejména s častým spojováním s islamizací, která je kryta teorií multikulturalismu. SPD je též jedinou stranou, která spojuje migrační krizi a multikulturalismus. V podání SPD lze také pozorovat častou sekuritizaci migrace, která je dle strany spjatá s terorismem, který je jejím následkem. Diskurz migrace je tedy v podání SPD velmi negativní a označuje ji jako bezpečnostní, kulturní, zdravotní a ekonomickou hrozbu. V datech byla identifikována predikční (zdravotní stav) a argumentační diskurzivní strategie a to ve spojování migrace s terorismem a multikulturalismem ve spojitosti s toposem hrozby.

Shrnutí analýzy voleb do PS 2017

Volby v roce 2017 přinesly mnoho nových pohledů na migranty a migraci obecně. Co se týče rozlišování jednotlivých typů migrace, tak zde jednoznačně vyčnívají strany TOP09 a KDU-ČSL. Obě strany upozorňují na humanitární podstatu migrace a potřebu rozlišovat její jednotlivé typy- zejména ekonomické/nelegální migranty a uprchlíky. I přes toto vnímání diferencí však obě strany migraci sekuritizují a vnímají ji jako ekonomickou a potencionálně i bezpečnostní hrozbu. KDU-ČSL však migraci prezentuje i jako hrozbu kulturní a odkazuje na křesťanský charakter Evropy.

Naprostým opakem ve vnímání diskurzu migrace jsou strany KSČM a SPD. Obě tyto strany prezentují migraci velmi negativně a simplifikují ji na pouze migraci nelegální. Další podobnosti nalezneme ve spojování migrace s terorismem, obviňováním NATO z jejího rozpoutání a vnímání migrace jako bezpečnostní hrozby. SPD však migraci vnímá navíc jako

nástroj k ovládnutí Evropy muslimy pod pláštěm multikulturalismu. Svoboda a přímá demokracie také migraci prezentuje jako kulturní, ekonomickou a zdravotní hrozbu (v případě zdravotní hrozby jako jediná).

Co se týče ČSSD, ta migraci vnímá pouze jako ekonomickou hrozbu a jinou než nelegální migraci ani nezmiňuje. Sociální demokraté podobně jako strana ANO2011 vnímají migraci jako víceméně uzavřené a vyřešené téma, což lze odvodit z jejich odpovědnosti v této problematice v probíhajícím volebním období. ANO však vnímá migraci jako bezpečnostní a kulturní hrozbu a migraci nijak nerozlišuje a v analyzovaných datech se vyjadřuje pouze k migraci nelegální.

ODS migraci prezentuje jako ekonomickou, bezpečnostní a kulturní hrozbu. V ekonomických otázkách migraci podmiňuje integrací a neškodlivostí našemu soc. a zdr. systému. Podmiňování nalezneme i v potencionálním kulturním nebezpečí, které se může projevit neúctou k našim zákonům a hodnotám. Strana také spojuje migraci s radikálními muslimskými komunitami a z nich pocházejícím islámským terorismem.

Komparace dat a závěr

Kritická analýza diskurzu jasně poukázala na velmi výrazný rozdíl ve vnímání diskurzu migrace a následovném přisuzování vlastností. V roce 2013 se čtyři politické strany migraci ve volebním programu nevěnovaly vůbec (ČSSD, KSČM, ÚSVIT A TOP 09), pro ODS byla migrace pouze ekonomickým tématem, KDU-ČSL se k migraci vyjadřuje neutrálně až kladně a ANO2011 už vnímala migraci jako hrozbu. V předvolební debatě věnované bezpečnosti nepadlo jediné slovo o migraci od žádného zástupce zúčastněných stran ani moderátora. V roce 2013 se otázka bezpečnosti vedla zejména ohledně financování policie a osob policejních prezidentů což bylo v debatě očividné. Co se týče sociálních sítí, zmínku o migraci, islámu nebo multikulturalismu jsem nenašel na jediném profilu a to ať stranickém nebo osobním. V roce 2013 tudíž nebyla migrace tématem, natož pak problémem, který by vyžadoval pozornost.

Nicméně v roce 2015 nastává vrchol migrační krize a ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2017 se to samozřejmě projevilo. Co se týče programů, v roce 2017 jsem již nenalezl politickou stranu, který by migraci nevěnovala minimálně odstavec. Co se týče prostoru věnovanému migraci, strany se mezi sebou liší, jak do počtu znaků, tak do umístění na volebním programu. Například hnutí ANO2011 zařadilo bod *Bezpečnost* hned jako první po

promluvě Andreje Babiše a jako pak lze zmínit TOP 09, kde se migrace nacházela až v závěru volebního programu.

Nejviditelnější změnu vnímání diskurzu migrace lze pozorovat u KSČM, v roce 2013 nevěnovala strana migraci ani slovo ovšem v roce 2017 už jí strana věnuje několik odstavců a mezi tradičními stranami jde rozhodně o největšího odpůrce migrace a migrační politiky EU. Komunisté také migraci značně simplifikují na migraci pouze nelegální a spojují ji s terorismem. V odporu vůči migraci straně zdárně sekunduje hnutí SPD, které je celkově nejradikálnější, jak co do názorů, tak do jejich vyjadřování. SPD navíc jako jediná strana do svého výrazného odporu vůči migraci také přidává ideologii multikulturalismu a obviňuje z jeho šíření Evropskou unii. Když budeme vycházet z toho, že je SPD pokračovatelem Úsvitu, tak je změna diskurzu migrace jasná, téma migrace nehrálo v politice Úsvitu žádnou roli, ale SPD už ji vnímá ve velmi negativních souvislostech, simplifikuje ji a stala se jedním z pilířů v kampani této strany. Změna nastala i u ODS: strana migraci už nechápe jako pouze ekonomickou hrozbu, ale také jako hrozbu kulturní, což se se vyskytuje i u KDU-ČSL, ANO2011 a SPD. Dalším společným znakem SPD a ODS je spojování migrace s terorismem a radikálním islámem. Sociální demokraté v roce 2013 migraci za důležité téma nepokládali a minimální prostor jí věnovali i v roce 2017. ČSSD chápe migraci jako zejména ekonomickou hrozbu a odmítají její spojování s jakýmkoliv ideologiemi a terorismem. Podobně jako ANO 2011 vnímá ČSSD migraci jako vyřešené téma, což lze chápat vzhledem k tomu, že obě strany byly v té době za migrační politiku zodpovědné. ANO 2011 však na rozdíl od soc. demokratů věnuje migraci více prostoru a prezentuje ji i jako bezpečnostní a kulturní hrozbu, avšak bez simplifikace. ANO se však v roce vyznačovalo i tím, že ve volebním programu byla migrace podstatným tématem, avšak v diskuzích ji její zástupci téměř nezmiňovali. Nejvíce proevropská a zároveň s nejkladnějším vztahem k migraci je bezesporu strana TOP 09, ovšem to jí nebrání odmítat imigrační kvóty a poukazovat na jejich nefunkčnost. TOP 09 také nejvíce dbá na rozdělování migrantů na uprchlíky nebo ekonomické migranty a často poukazuje na absenci tohoto rozdělování u jiných stran. Vnímání rozdílů v migraci můžeme nalézt i u KDU-ČSL, která se často vyjadřovala o potřebě migraci rozlišovat a podle toho určovat svoji politiku vůči nim. Navzdory tomuto KDU-ČSL vnímá migraci jako i jako kulturní hrozbu pro křesťanskou Evropu, což se v kampani v roce 2013 neobjevovalo a tím poukazuje na islámský charakter migrace. Absolutní absenci rozdělování migrantů je k vidění u KSČM a SPD, jinak je strany alespoň základně rozlišují a podle toho tvoří své postoje.

Změna postoje politických stran v otázce migrace byla očividná i v debatách, jak je výše zmíněno, debata v roce 2013 se týkala zejména reformy policie a postu policejního prezidenta. V roce 2017 už byla hlavním tématem migrace, a toto téma v debatě ještě posílilo, protože téhož dne se stal teroristický útok v Londýně a zástupci stran reagovali i na něj.

Stranické profily na sociálních sítích Facebook a Twitter mě velmi překvapily téměř nulovou frekvencí příspěvků ve věci migrace a multikulturalismu. Osobně jsem čekal, že získávání dat tímto způsobem bude nejjednodušší, ale bylo tomu naopak. Dokonce i Dominik Feri (známý svojí komunikací na sociálních sítích) neměl v daném časovém vymezení ani zmínku o migraci. Chci zde tedy vysvětlit způsob vyhledávání daných příspěvků. Příspěvky jsem nevyhledával ručně, ale použil jsem algoritmy a pokročilé filtrování příspěvků dle klíčových slov, kterými byly: migrace, migrační, migrant, uprchlík a uprchlická. Až na KDU-ČSL a ODS nenalezly filtrovací nástroje žádnou shodu. Osobně si to dávám do spojitosti s tím, že profily určitých stran často neexistovaly, nebo vznikly až po roce 2017.

Na závěr lze tedy říci, že migrační krize značně ovlivnila obecné vnímání diskurzu migrace a věcí s ním spojených, jak co do volby témat, kategorizace dle atraktivity pro voliče zabarvení přídavných jmen a sekuritizací. Zatímco v roce 2013 se vnímání (i to minimální) migrace neslo zejména v ekonomických a bezpečnostních otázkách, tak rok 2017 přinesl prezentaci migrace i jako kulturní a zdravotní hrozby, což dokazuje koncept sekuritizace. Strany (ODS, KDU-ČSL a ANO2011), které v roce 2013 zmiňovaly migraci pouze okrajově, ji v kampaních prezentovaly jako důležité téma a své tehdejší postoje přitvrdily + přidaly nové a to zejména ohledně ohrožení kultury. U zbytku stran se migrace v prvním analyzovaném období nevyskytovala vůbec a tyto strany tedy musely takzvaně vytvořit svoji migrační politiku. Tyto nové postoje byly jednotně negativní avšak s rozdíly v simplifikaci. Stranami, které migraci nesimplifikovaly, byly pouze TOP 09 a KDU-ČSL. Nejvíce negativní postoj migraci prezentovala SPD/Úsvit, která migraci jako jediná spojovala s multikulturalismem a zdravotní hrozbou pro Evropu a spolu s KSČM ji výrazně spojovala s terorismem. Změna ve vnímání migrace je jasně viditelná a prokázána.

Seznam použité literatury a pramenů

Literatura a úmluvy

- Vašát, Petr. 2008. „*Kritická diskursivní analýza: Sociální konstruktivismus v praxi.*“ AntropoWEBZIN 4, č. 2-3, 101-112
- Foucault, Michel. 1969. *The Archaeology of Knowledge*. b. m.: Éditions Gallimard
- Van Dijk, Teun. 2009. *How social contexts influence text and talk*. Cambridge, Cambridge University Press
- Wodak, Ruth. 1996. *Disorder of Discourse*. London: Longman
- Vávra, Martin. 2006. “Tři přístupy k analýze diskurzu – neslučitelnost nebo možnost syntézy?” In: *Miscellanea Sociologica 2006*. Ed. Tichý, Radek. Praha: Fakulta sociálních věd UK, 49-65
- Wodak, Ruth a Meyer, Michael. 2009. *Methods of Critical Discourse Analysis*. London: Sage.
- Wodak, Ruth a Reisigl, Martin. 2009. *The Discursive Construction of National Identity*. Edinburgh: EUP.
- Wodak, Ruth. 2015. *The Politics of Fear: What Right-Wing Populist Discourses Mean*. London: Sage.
- Longard, Steve. 1998. *The Role of Environmental Degradation in Population Displacement. Environmental Change and Security Project Report*. b. m.
- Reisigl, Martin a Wodak, Ruth. 2001. *Discourse and Discrimination*. London: Routledge.
- Waisová, Šárka. 2004. “*Od národní bezpečnosti k mezinárodní bezpečnosti.*“ *Global Politics: časopis pro politiku a mezinárodní vztahy* 2004, 66-86

- Ecker, Hogan, Lewandovsky. 2017. Reminders and repetition of misinformation: Helping or hindering its retraction? *Journal of Applied Research in Memory and Cognition* 6
- Samuel, Huntington. 1996. *Střet Civilizací*, Praha: Rybka Publishers
- Buzan, Barry a Waever, Ole. 2003. *Regions and Powers: The structure of International Security*. b. m. : Cambridge University Press
- Buzan, Barry. 2005. *Bezpečnost: nový rámeček pro analýzu*. Brno: Centrum strategických studií
- Parlament České republiky. 1995. *Zákon o volbách do Parlamentu České republiky*. Praha, Parlament České republiky
- Parlament České republiky. 2016. *Novela zákona o volbách do Parlamentu České republiky č. 322/2016Sb*. Praha, Parlament České republiky
- Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. 2015. *Migrace, azyl a uprchlictví v EU*. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
- Hinnawi, Essam. 1985. *Environmental refugees*. b. m. : United Nations Environment Programme
- Venc, Jan. 2018. *Environmentální migrace*, b. m. : Asociace pro mezinárodní otázky (pro potřeby Pražského studentského institutu)
- Cohen, Robin a Kennedy, Paul. 2019. *Migrace – Stěhování lidstva od pravěku po současnost*. Brno: mapncards.net
- UNHCR. 1951. *Úmluva o právním postavení uprchlíků*. Ženeva: UNHCR
- UNHCR. 1967. *Protokol týkající se právního postavení uprchlíků*. New York: UNHCR
- OSN. 1945. *Charta spojených národů*. San Francisco: OSN
- OSN. 1948. *Všeobecná deklarace lidských práv*. Paříž: OSN
- WHO. 2017. *10 things to know about the health of refugees and migrants*. b.m. WHO
- Barša, Pavel. 1999. *Politická teorie multikulturalismu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury
- Bradová, Eva. 2005. *Od lokálních mítinků k politickému marketingu: Teorie a vývoj politické komunikace a volebních kampaní*. Brno: Mezinárodní politologický ústav
- Heywood, Andrew. 2005. *Politická teorie*. b.m. : Europlex Bohemia
- Václav, Klaus. 2016. *Masová imigrace: záchrana, nebo zkáza Evropy?*. Praha: Institut Václava Klause
- Fiala, Radim a Strmiska, Maxmilián. *Teorie politických stran*. Brno: Barrister&Principal
- Evropská komise. 2016. *Migrace- historický přehled*. b.m. Evropská komise

Volební programy a stranické materiály

ODS. 2004. *Modrá šance*. Praha: ODS

ODS. 2006. *Volební program do poslanecké sněmovny 2006*. Praha: ODS

ODS. 2009. *Volební program do poslanecké sněmovny 2009*. Praha: ODS

ODS, 2010. *Vize 2020*. Praha: ODS

ODS. 2010. *Volební program do poslanecké sněmovny 2010*. Praha: ODS

ODS. 2013. *Volební program do poslanecké sněmovny 2013*. Praha: ODS

ODS. 2017. *Volební program do poslanecké sněmovny 2017*. Praha: ODS

ODS. 2016. *Abychom se nemuseli bát*. Praha: ODS

ANO 2011. 2013. *Volební program do poslanecké sněmovny 2013*. Praha: ANO

ANO 2011. 2017. *Volební program do poslanecké sněmovny 2017*. Praha: ANO

KDU-ČSL. 2006. *Volební program do poslanecké sněmovny 2006-2010*. Praha: KDU-ČSL

KDU-ČSL. 2010. *Volební program do poslanecké sněmovny 2010-2014*. Praha: KDU-ČSL

KDU-ČSL. 2013. *Volební program do poslanecké sněmovny KDU-ČSL*. Praha: KDU-ČSL

KDU-ČSL. 2015. *Akční plán*. Praha: KDU-ČSL

KDU-ČSL. 2017. *Volební program do poslanecké sněmovny 2017*. Praha: KDU-ČSL

ČSSD. 2003. *Volební program do poslanecké sněmovny 2003*. Praha: ČSSD

ČSSD. 2005. *Dlouhodobý program 2005*. Praha: ČSSD

ČSSD. 2009. *Volební program pro do poslanecké sněmovny 2009*. Praha: ČSSD

ČSSD. 2016. *Volební program ČSSD - Krajské volby 2016*. Praha: ČSSD

ČSSD. 2017. *Volební program do poslanecké sněmovny 2017*. Praha: ČSSD

KSČM. 2002. *Volební program 2002-2006*. Praha: KSČM

KSČM. 2006. *Volební program 2006-2010*. Praha: KSČM

KSČM. 2010. *Volební program 2010-2014*. Praha: KSČM

KSČM. 2013. *Volební program do poslanecké sněmovny 2013*. Praha: KSČM

KSČM. 2017. *Volební program do poslanecké sněmovny 2017*. Praha: KSČM

TOP 09. 2010. *Volební program TOP 09 pro parlamentní volby 2010*. Praha: TOP 09

TOP 09. 2013. *Volební program 2013 do poslanecké sněmovny 2013*. Praha: TOP 09

TOP 09. 2017. *Volební program 2013 do poslanecké sněmovny 2017*. Praha: TOP 09

TOP 09. 2016. *Devět priorit TOP 09 pro řešení migrační krize*. Praha: TOP 09

Úsvit. 2013. *Volební program do poslanecké sněmovny 2013*. Praha: Úsvit
SPD. 2017. *Volební program do poslanecké sněmovny 2017*. Praha: SPD

Analyzované předvolební debaty

Česká televize. 2013. *Bezpečnost*. Dostupné na:
<https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10483849868-mimoradne-porady-ct24-2013/313281381921007-predvolebni-debata-ze-zlinskeho-kraje>

Česká televize. 2017. *Obrana a bezpečnost*. Dostupné na:
<https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/11966400156-parlamentni-volby-2017/217411033190915-predvolebni-debata>

Česká televize. 2017. *Zahraniční politika*. Dostupné na:
<https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/11966400156-parlamentni-volby-2017/217411033271004-predvolebni-debata>

Internetové zdroje a články

Mazák, Jaromír. *Naše krajní pravice kulhá za Evropou*. *Lidové noviny, příloha Česká pozice*. 2016-11-19, s. 14

Vyvadil, Jiří. 2016. *Zeman vsadil na Babiše a to má logiku...*. Svobodné noviny.eu Dostupné na: <http://svobodnenoviny.eu/zeman-vsadil-na-babise-a-to-ma-logiku/>

Musil, Petr. 2016. *Migrace pohledem ekonoma*. K zamyšlení. Dostupné na:
<https://www.kzamyshleni.cz/migrace-pohledem-ekonoma/>

ČTK. 2018. *Maročana, který vraždil nožem ve finském Turku odsoudili na doživotí*. iDnes.cz. Dostupné na: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/marocan-terorista-odsouzen-utok-nozem-finsko-turku.A180615_122055_zahranicni_mko

iDnes, ČTK. 2016. *Uprchlík, zloděj a terorista. Amri se radikalizoval ve vězení, pak vraždil*. iDnes.cz. Dostupné na: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/anis-amri-profil.A161223_130920_zahranicni_ert

Analyzované profily na sociálních sítích

ČSSD

<https://www.facebook.com/cssdcz/>

<https://twitter.com/CSSD>

https://twitter.com/Milan_Chovanec
<https://www.facebook.com/chovanec.milan>
<https://www.facebook.com/lubomir.zaoralek>
<https://twitter.com/ZaoralekL>
<https://www.facebook.com/bohuslavsobotka/>
<https://twitter.com/BohuslavSobotka>

ODS

<https://www.facebook.com/ods.cz>
<https://twitter.com/ODScz>
<https://www.facebook.com/petr.fiala1964/>
https://twitter.com/P_Fiala
https://twitter.com/Zbynek_Stanjura
<https://www.facebook.com/ZbynekStanjura/>
https://twitter.com/jana_cernochova
<https://www.facebook.com/jana.cernochova.50>

KDU-ČSL

<https://www.facebook.com/kducs/>
<https://twitter.com/kducs/>
<https://www.facebook.com/Belobradek>
<https://twitter.com/PavelBelobradek>
<https://www.facebook.com/marian.jurecka>
<https://twitter.com/MJureka>
<https://www.facebook.com/tomaszdechovsky>
<https://twitter.com/TomasZdechovsky>

KSČM

<https://www.facebook.com/komunistickastranacehamoravy>
<https://www.facebook.com/vojtech.filip.politik/>
<https://twitter.com/vojtafilip>
<https://www.facebook.com/kovacik.pavel>

ANO 2011

<https://www.facebook.com/anobudelip/>
<https://twitter.com/AndrejBabis>

<https://www.facebook.com/AndrejBabis>

<https://www.facebook.com/martin.stropnicky.104>

<https://twitter.com/stropnickym>

<https://www.facebook.com/robert.pelikan.58>

<https://twitter.com/RPelik>

TOP 09

<https://www.facebook.com/top09cz>

<https://twitter.com/TOP09cz>

<https://www.facebook.com/kalousek.miroslav>

<https://twitter.com/kalousekm>

<https://www.facebook.com/karel.schwarzenberg>

https://twitter.com/schwarzenberg_k

<https://twitter.com/DominikFeri>

SPD + ÚSVIT

<https://www.facebook.com/hnutispd>

https://twitter.com/SPD_oficialni

https://twitter.com/tomio_cz

<https://www.facebook.com/radovan.vich>

<https://twitter.com/IngVich>

<https://www.facebook.com/jirka.kobza>

<https://www.facebook.com/radimfiala.cz>

